vergadering **C139**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 9 februari 2023

Vlaams Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het stimuleren en faciliteren van samenwerking tussen scholen in de strijd tegen het lerarentekort
– 1399 (2022-2023) 3

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de hervorming van het secundair onderwijs voor arbeidsmarktgerichte Se-n-Se
– 1279 (2022-2023) 9

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het tekort aan kwalitatief geschoolde elektrotechnici
– 1308 (2022-2023) 13

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de oprichting van een extern meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs
– 1338 (2022-2023) 19

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het tekort aan leerkrachten levensbeschouwelijke vakken
– 1341 (2022-2023) 25

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de noodzakelijke aanpassingen aan de regelgeving over duaal leren
– 1416 (2022-2023) 29

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het stimuleren en faciliteren van samenwerking tussen scholen in de strijd tegen het lerarentekort – 1399 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Recent werd in het publieke debat een interessant aspect van het lerarentekort aangesneden, namelijk het feit dat de versnippering van ons onderwijslandschap het lerarentekort mee in de hand werkt.

Het is inderdaad een feit dat het aantal personeelsleden in ons onderwijs op een recordhoogte staat, zowel in absolute aantallen als in voltijdequivalenten. In die zin kan men inderdaad stellen dat we op macroniveau kwantitatief voldoende leerkrachten zouden hebben. Dat er desondanks toch tekorten zijn heeft verschillende oorzaken. Zo wees Wouter Duyck op het feit dat internationaal gezien Vlaamse leraren eigenlijk weinig lesgeven. Leraren kloppen vaak lange dagen, maar veel van hun werkinvulling heeft weinig te maken met de vormgeving van hun lessen. Dan zitten we bij het gekende planlastdebat. Een ander voorbeeld is de inefficiëntie in ons onderwijs die, toch gedeeltelijk, een gevolg is van de verzuiling of 'vernetting' van het landschap. Vaak zijn er immers verschillende scholen met identieke opleidingen op een boogscheut van elkaar. Ook zijn er in ons onderwijs heel wat studierichtingen met zeer weinig leerlingen.

In de media werd gezinspeeld op een hervorming die de efficiëntie moet verhogen. Maar ook hier zit de onenigheid in de concrete remedies. De ene speler wil meer samenwerking tussen de netten, hetzij door verplichte samenwerking op te leggen, hetzij door te werken met verplichte minimumaantallen per richting. Een ander wil niche-opleidingen beperken of schrappen. Nog een ander pleit voor meer bewegingsvrijheid onder de netten, bijvoorbeeld door leraren niet meer toe te wijzen aan een school, maar aan een schoolbestuur, en door het herbekijken van de huidige vereiste diploma's voor leraren.

Het kabinet van de minister reageerde in de media al dat samenwerkingen over de netten heen vaker zullen plaatsvinden. Hoe dat moet gebeuren, is nog een vraagteken. Wonderoplossingen bestaan hier niet gezien de grondwettelijke vrijheid van onderwijs. Daardoor is het onvermijdelijk dat soms dezelfde richtingen worden aangeboden door scholen van verschillende netten, tot soms in dezelfde straat. Maar de huidige regelgeving zou wel beletten dat scholen niet overal een nieuwe studierichting kunnen opzetten, zo stelde het kabinet van de minister.

Daarnaast krijgen scholen geen geld op basis van het aantal klassen, maar op basis van het aantal leerlingen. Daardoor snijden scholen met kleine klassen in zekere zin in hun eigen vel. Financieel is het interessanter om grotere klassen te hebben, aldus het kabinet. Maar dit wordt tegengesproken door Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV). Vandaag krijgen scholen verhoudingsgewijs minder middelen wanneer ze meer leerlingen aantrekken, door de fameuze 40 procentregel. Zo wordt schaalgrootte afgestraft en het verveelvoudigen van scholen en aanbod aangemoedigd.

Minister, in hoeverre vormt in deze kwestie – naast de historische versnippering van het landschap – eigenlijk ook niet het erg rigide benoemingssysteem an sich een enorme hinderpaal voor leraren om in verschillende scholen les te geven? Speelt dit systeem niet een grotere nadelige rol inzake het lerarentekort?

Kunt u verduidelijken welke pistes u momenteel aan het verkennen bent om die samenwerking te stimuleren en te faciliteren binnen het huidige grondwettelijke kader? Bent u hier eerder bezig met incentives die scholen die samenwerken, fuseren en/of een schaalvergroting doorvoeren belonen of verkent u ook pistes die werken met verplichtingen of bestraffingen?

In mei 2016 werd onder toenmalig onderwijsminister Crevits al een conceptnota rond bestuurlijke optimalisatie in het onderwijs ingediend. Bedoeling was om de mogelijkheden voor schoolbesturen en schoolleiders te versterken om een beleid op ruimere schaal te kunnen voeren. Dit betekende dat schoolbes

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Startende personeelsleden haken vaak af na een korte tijd in het onderwijs. Dat is een gekend probleem en overigens niet uniek in de sector van het onderwijs. Steeds meer stel je vast dat eenieder die start in een bedrijf of zelfs in een sector zeker de eerste vijf jaren regelmatig van job verandert omdat die zoekende is en omdat de verleiding, zeker op een krappe arbeidsmarkt, heel groot is omdat er ook aanlokkelijke aanbiedingen zijn. Ook op dat vlak zit er ook een positieve evolutie in het onderwijs.

Ik heb getracht die evolutie nog te versterken door de patstelling die er bestond in het kader van de discussie rond de vaste benoeming te overstijgen, om daar tot een compromis te komen en stappen vooruit te kunnen zetten. Dat was een heel gepolariseerde discussie. De ene zei dat ze het hele land zouden platleggen als je nog maar met één vinger aan de vaste benoeming zou raken. En de andere zei dat we af moesten van die vaste benoemingen. Ik denk dat de waarheid in het midden ligt. Want de vaste benoeming als concept wordt nogal vaak verward met de vaste benoeming bij ambtenaren. In het onderwijs gaat dat over totaal iets anders, het gaat over het bieden van zekerheid op een volledige tewerkstelling. Een uurrooster dat volledig ingevuld geraakt, daarover gaat het.

En wanneer je de vaste benoeming zou afschaffen, zul je toch een alternatief moeten uitdokteren dat op dat vlak wat zekerheid biedt, want anders zal iedereen afhaken. En vervolgens zul je ongetwijfeld bij een systeem uitkomen dat verdacht veel lijkt op de vaste benoeming van vandaag, maar goed. Daarom ook probeerde ik nog verder in die discussie te gaan via de Commissie van Wijzen. Dat zal wellicht ook een deel van het antwoord zijn op uw vragen. Dat we nog meer flexibel willen omgaan met personeelsorganisatie en personeelsstatuten, is bij uitstek een discussie die in de luwte kan worden gevoerd, zonder de hete adem van de achterban in de nek. Daarom ook heb ik die commissie opgericht. Want ik ken mijn pappenheimers en ik weet hoever ik kan gaan. In het kader van die vaste benoeming ben ik wel ver geraakt, zeker door de koppeling van de mogelijkheid om versneld te ontslaan. Diegenen die de vaste benoeming gebruiken als schild tegen onwil of onkunde, kunnen in plaats van na vier jaar al na iets meer dan één jaar worden ontslaan.

Door die vaste benoeming te versnellen, kun je nu op grond van een positieve evaluatie al na één jaar terechtkomen in een statuut van tijdelijke aanstelling van doorlopende duur (TADD) en kun je al na twee jaar een vaste benoeming krijgen. Nu is het ook zo dat we de facto de scholen verplichten om effectief – want sommige scholen doen dat niet graag – een evaluatie door te voeren voor elk personeelslid. Het is immers belangrijk dat die personeelsleden goed weten waar ze aan toe zijn: ben ik goed bezig, heb ik werkpunten? Terwijl men dat voorheen probeerde – en dat is menselijk – van zich af te schuiven en dat kan nu veel moeilijker.

Een vaste benoeming gebeurt door en bij een schoolbestuur, maar het personeelslid wordt vervolgens geaffecteerd aan een school waar hij of zij die betrekking

uitoefent. Een personeelslid kan in verschillende scholen een vastbenoemde opdracht uitoefenen. Ter bescherming van de personeelsleden kan een bestuur een personeelslid niet affecteren aan een nieuwe school, dat moet gebeuren met instemming van het personeelslid.

Bovendien voorziet de regelgeving ook een aantal mogelijkheden om flexibel te kunnen veranderen van school of zelfs van ambt met behoud van die vaste benoeming. Welke zijn die flexibele instrumenten? Er is het verlof om tijdelijk een andere opdracht uit te oefenen en personeelsleden kunnen ook een nieuwe affectatie of een mutatie krijgen met behoud van hun vaste benoeming. Zoals gezegd, kijk ik voor meer flexibiliteit in dit systeem en in de personeelsorganisatie en het personeelsstatuut vooral naar de Commissie van Wijzen.

Netoverschrijdende samenwerking is een gegeven dat ik al lang wil versterken. We hebben daartoe – ik kijk bijvoorbeeld ook naar de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) – soms succesvolle voorbeelden kunnen realiseren en we zouden daar graag verder in gaan, maar daar spelen dan inderdaad de grondwettelijke rechten en vrijheden die toegekend zijn.

Bij netoverschrijdende samenwerking, denk ik aan de mogelijkheid tot het vormen van netoverschrijdende scholengemeenschappen die we mogelijk gemaakt hebben in het basis- en secundair onderwijs. Maar daar stel je vast dat er in de praktijk eigenlijk amper gebruik van wordt gemaakt. De mogelijkheid is er wel degelijk. Je zou bijna gaan denken dat de mogelijkheid niet bestaat, maar die is er wel degelijk.

In de vorige regeerperiode heeft men het debat rond bestuurlijke optimalisatie gevoerd, er zijn zelfs hoorzittingen geweest. Dat is dan uitgemond in een verdere verankering van het concept van de scholengemeenschap die bij uitstek centraal staat om die samenwerking tussen de scholen vorm te geven en zo bij te dragen aan een efficiënte onderwijsorganisatie. Maar zoals al werd gezegd, als je nog intenser en misschien nog iets dwingender gaat samenwerken, bots je op artikel 24. Gisteren hebben we ook de discussie gevoerd over de deugdelijkheid van het voor herziening vatbaar verklaren van dat artikel, maar dat geldt ook soms in de discussie over de netoverschrijdende samenwerking.

We ondersteunen die samenwerking trouwens ook door middelen toe te kennen. In het basisonderwijs hebben scholengemeenschappen recht op een puntenenveloppe als stimulus en in het secundair onderwijs is er een gunstigere berekening van de globale puntenenveloppe voor de scholengemeenschappen en kunnen de scholengemeenschappen rekenen op een extra pakket uren-leraar. Daar zitten dus wel stimuli, incentives in.

Maar het is niet alleen een middelenverhaal. Scholengemeenschappen beschikken ook over een aantal instrumenten om die samenwerking effectief vorm te geven. Secundaire scholen kunnen binnen hun scholengemeenschap eenvoudig onbeperkt uren-leraar aan elkaar overdragen. Ze kunnen daar dus mee schuiven.

De scholengemeenschap heeft dus een belangrijke rol te spelen in het verzekeren dat de middelen op een efficiënte wijze worden aangewend.

Scholengemeenschappen in het secundair onderwijs moeten bovendien een multisectoraal onderwijsaanbod organiseren. Dat onderwijsaanbod moet met andere woorden voldoende divers zijn opdat elke scholengemeenschap een optimale studiekeuze en leerlingenoriëntering kan waarmaken.

Binnen een scholengemeenschap moeten er afspraken gemaakt worden over het studieaanbod: welke school biedt welke studierichting aan? Elke programmatie in het secundair onderwijs – of het nu gaat om een vrije programmatie of om een programmatie waarvoor de goedkeuring van de Vlaamse Regering vereist is – moet

in overeenstemming zijn met de afspraken die binnen de scholengemeenschap zijn gemaakt. Dit wordt gecontroleerd bij elke aanvraag. Ook daar kan de scholengemeenschap dus volop haar rol opnemen. Specifiek met betrekking tot de programmatie ben ik nu een en ander aan het bekijken over hoe we daar nog meer een stimulus kunnen geven tot samenwerking of tenminste tot overleg.

Ik heb trouwens ook de scholengemeenschappen versterkt door de mogelijkheid te creëren om een scholengemeenschapsinstelling op te richten. Dat maakt het gemakkelijker voor betrekkingen die ingericht worden ter ondersteuning van de werking, bijvoorbeeld administratief, voor zover de schoolbesturen van de scholengemeenschap zo'n scholengemeenschapsinstelling hebben opgericht. Dat is trouwens ter uitvoering van een vorige cao.

Tot slot, wat de werkingsmiddelen en de verwarring rond de regel van 40 procent betreft, moet ik even iets duiden, zonder al te diep in detail te gaan in de technische berekeningswijze. Het is inderdaad zo dat over de schooljaren heen bekeken de globale pot werkingsmiddelen voor 40 procent de leerlingenevolutie volgt, maar dat is niet op individueel schoolniveau. Dat is in globo. De regel van 40 procent is een effect dat zich globaal afspeelt binnen het volledige leerplichtonderwijs, waar de globale populatie van de leerlingen gevolgd wordt, op geaggregeerd niveau. Dat speelt niet op het niveau van een individuele school die stijgt of daalt in leerlingenaantal. Omkadering volgt de leerlingenevolutie voor 100 procent.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord.

Er zouden dus wat mogelijkheden zijn om netoverschrijdend te werken. Dat levert nog veel te weinig resultaten op omdat men daar nog geen zin in heeft. Hebt u opgevolgd waarom? Mogen de scholen dat niet van hun koepels? Is dat nog te ingewikkeld? U spreekt over stimuli, het is toch vreemd dat die mogelijkheid niet meer gebruikt wordt.

Die 40 procent is natuurlijk in globo, dat wil ik graag aannemen. Men bekijkt dat vanuit de koepel natuurlijk in globo en men concludeert dat men benadeeld is.

Op de vraag over de conceptnota 2016 van uw voorganger hebt u niet geantwoord. Wordt daar nog iets mee gedaan? Zitten daar nog bruikbare elementen in?

Als de scholen niet direct willen overgaan tot samenwerking, hoe zit het dan met de individuele leerkracht? Stel dat hij in een school aan de ene kant van de straat tien uur Nederlands heeft maar aan de andere kant van de straat in het GO zijn er tien uur vacant. Het is dan heel moeilijk om die ook op zich te nemen. Kan er voor de individuele leerkracht niet iets meer worden gedaan om tot een nuttige samenwerking te komen?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik hoor het u graag zeggen, minister, dat de vaste benoeming niet zomaar overboord mag. Het geeft zekerheid, niet alleen aan de leerkracht, maar ook aan schoolbesturen om te weten met welke ploeg ze op 1 september kunnen starten. Het pleidooi om flexibiliteit in te bouwen in – zoals ik het noem – 'het telefoonboek van de rechtspositieregeling' kan ik alleen maar toejuichen.

Wat de scholengemeenschappen betreft, is het voor ons belangrijk om te werken met die stimuli, en om het van onderuit te laten groeien hoe men zal en kan samenwerken om het beleidsvoerend vermogen van de scholen te laten groeien,

en om wat nuance te brengen in het betoog van de collega. Soms vind ik het wat op flessen getrokken, alsof scholen en schoolbesturen helemaal niet met elkaar spreken. Quod non. Er zijn heel mooie voorbeelden van lokale samenwerking. Ik denk niet dat we dat allemaal vanuit Brussel moeten regelen en organiseren, maar net mensen vertrouwen moeten geven en hen moeten stimuleren om samen te werken.

Wat het lerarentekort betreft, blijf ik erbij dat het niet correct is van te stellen dat er geen lerarentekort is en dat dat zomaar opgelost zal worden door de voorstellen die gedaan worden. Integendeel, we moeten het vertrouwen geven aan het lokale veld en van daaruit vertrekken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het lerarentekort is inderdaad niet iets dat we met één maatregel gaan oplossen. Ik wil niet zeggen dat hier iemand dat zegt. Voor leerkrachten zijn een paar zaken moeilijk te begrijpen. Stel, in een stad werkt iemand in school X die in scholengemeenschap A zit, die ook in school Y werkt die in scholengemeenschap B zit. Vervolgens werkt hij of zij ook nog in een andere school van een ander net. Telkens opnieuw moet men starten vanaf 0 op het vlak van anciënniteit. Als alle scholengemeenschappen het erover eens zijn dat er een lerarentekort is en dat ze elkaar moeten versterken, dan neem ik aan – wat ze zeggen zelf ook voor waar aan te nemen – dat ze de anciënniteit die iemand heeft opgebouwd in een andere school, een andere scholengemeenschap en een ander net, willen meenemen.

Ik kan me niet inbeelden dat ze zich daartegen zouden verzetten, zoals collega Vandromme net zei, omdat dat net aansluit bij die vaste benoeming. Dat geeft met andere woorden net de kans dat iemand langer in het onderwijs blijft omdat hij meer zekerheid heeft van zijn job. Dat is een eerste belangrijke oproep.

Twee, men zou al te gemakkelijk kunnen zeggen: "Als er twee schoolgemeenschappen zijn van dezelfde koepel, maak er dan één grote school van, en dan is het probleem opgelost." Dat zou natuurlijk maar al te makkelijk zijn. Als al die scholen op dezelfde campus liggen, klopt dat, want dan is dat de facto één school. Maar ik stel vast dat er soms scholengroepen of scholengemeenschappen zijn. Als je daar één grote school van maakt, en er ligt tussen de twee scholen in dat ene 'optimale' samenwerkingsverband, 30 kilometer, dan is het niet meer een kwestie van hier vier uur dit geven en daar vijf uur dat.

En dan heb ik nog een laatste, toch niet onbelangrijke opmerking. Die is dat, indien leerkrachten zich verbonden voelen met een school, de jobtevredenheid stijgt omdat je je collega's kent: wanneer je de leraarskamer binnenstapt, ken je daar mensen met wie je een band hebt. Ik stel vast dat in scholen waar leraren als pionnen tussen de ene en de andere vestiging worden ingewisseld, de jobtevredenheid daalt en men uiteindelijk kiest voor een andere school.

Minister, ik weet dat dat eigenlijk heel wat zaken zijn rond het hr-beleid, dat men in een school zelf kan voeren. Het befaamde artikel 24 kan dan maximaal uitgeput worden, en daar kunnen wij in dit parlement en u als minister niets aan doen. Maar ik deel ook uw mening dat artikel 24 ons ook op dat vlak soms in de weg staat om een goed personeelsbeleid te kunnen voeren.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: *(Minister Weyts niest)*

Als men niest, zal het misschien enkel over dat laatste zijn. *(Opmerkingen)*

Ja, een grondwetallergie.

Buiten het net, buiten de koepel treden, het wordt een beetje op flessen getrokken maar we zien in de praktijk dat het ook gebeurt. Het hangt ook dikwijls van persoonlijke relaties af, soms met korte lijnen. Dat kan absoluut beter.

En wanneer het gaat over regelgeving, dan denk ik toch ook wel dat anciënniteitsopbouw zo'n voorbeeld is. Ik heb een voorbeeld gegeven van een vaste benoeming. Daar kan meer, dan als je kijkt naar die anciënniteitsopbouw. Ook op dat vlak kunnen we dus zeker stappen vooruit zetten.

U vraagt naar waarin de discussie in de vorige regeerperiode is uitgemond. Die is toen net uitgemond in die verankering van die figuur van de scholengemeenschap. We moeten ervoor zorgen dat daar meer mogelijkheden worden geboden. Maar ja, dat is het verhaal van 'een paard naar het water leiden' en 'drinken', dat is wel nog iets anders.

En ik probeer wel, in het kader van de programmatie, de discussie ook wat te openen naar enkele stimuli die gegeven zouden kunnen worden, in functie van meer rationalisatie. Dat zou ook ten bate moeten komen van de strijd tegen het lerarentekort.

Nu, u vroeg naar een concrete casus. Een leerkracht kan natuurlijk ook die twee opdrachten opnemen. De regelgeving verhindert dat niet.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u, minister, collega's, voor de aanvullende opmerkingen.

Mevrouw Vandromme, goede voorbeelden van lokale samenwerking gaan we uiteraard toejuichen, dus dat zou zo moeten. Maar inderdaad, vaak wil men elkaar niet kennen en dan is het natuurlijk een beetje problematisch.

Wat collega Daniëls zegt kan ik zeker beamen. Die anciënniteit netoverschrijdend maken, ik ben er direct akkoord mee dat je dat kunt meenemen. Want daar stuiten inderdaad nogal wat mensen op: "Ik zou wel willen in die school in dat ander net, maar daar krijg ik veel minder betaald in verhouding met mijn andere school." Dat zou dus zeker aangepast moeten worden.

Dan was er de bezorgdheid van collega Daniëls dat we leerkrachten in een groter geheel niet verloren mogen laten gaan. Dat ze twee uurtjes moeten lesgeven op de ene school, dan weer op een andere school om daarna nog naar nog een andere school te moeten vertrekken, is inderdaad niet bevorderlijk voor het zich goed voelen in zijn job. Je mag de leerkracht inderdaad niet als speelbal gebruiken. Maar dat hangt ook weer af van het hr-beleid dat men ter plaatse wil voeren.

Dus ja, collega's, ik denk dat we gedeeltelijk in dezelfde richting denken. En dat er een aantal stappen gezet zouden mogen worden in het belang van het terugdringen van het lerarentekort, daar sluit ik zeker bij aan.

Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de hervorming van het secundair onderwijs voor arbeidsmarktgerichte Se-n-Se
– 1279 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het onderwijsveld maakt zich ernstige zorgen over de arbeidsmarktgerichte opleidingen Secundair-na-secundair (Se-n-Se) bij de hervorming van het secundair onderwijs.

In het nieuwe systeem dat vanaf schooljaar 2025-2026 in voege zal treden, behalen alle leerlingen die slagen in het zesde leerjaar secundair onderwijs ook hun diploma secundair onderwijs, wat op zich een goede zaak is.

Het diploma secundair onderwijs dat leerlingen behalen in de doorstroom- en dubbele finaliteit situeert zich op onderwijskwalificatieniveau 4. Met dat diploma krijgt men dus rechtstreeks toegang tot een bacheloropleiding in het hoger onderwijs.

Het diploma secundair onderwijs dat leerlingen behalen in de arbeidsmarktfinaliteit situeert zich op onderwijskwalificatieniveau 3. Hiermee krijgt men geen rechtstreekse toegang tot een bacheloropleiding.

Zoals het er nu naar uitziet leiden de eventuele specifieke Se-n-Se's, die daarop logisch aansluitend gevolgd kunnen worden, echter niet tot onderwijskwalificatieniveau 4, maar alleen tot een of meerdere bijkomende beroepskwalificaties.

Vanwege deze reden voorziet het onderwijsveld wel wat problemen: Se-n-Se's uit de arbeidsmarktgerichte finaliteit worden zo veel minder aantrekkelijk, zo stelt men, omdat ze niet leiden naar een onderwijskwalificatieniveau 4.

De optie om via het 'voorbereidend jaar hoger onderwijs na structuuronderdeel met arbeidsmarkt' – en dat is hetgeen vroeger zonder naam was, maar nu wel een naam kreeg – zal wel een onderwijskwalificatieniveau 4 opleveren, maar dit huidige zevende jaar met een brede algemene vorming, sluit dan weer niet aan bij de noden van de meeste leerlingen uit de arbeidsmarktfinaliteit.

Als we hier geen aanpassingen voor voorzien, zo stelt men, ontnemen we de leerlingen kansen om zichzelf te kwalificeren en aan de slag te gaan in een maatschappij die smeekt om hooggekwalificeerde werknemers. Extra beroepskwalificaties via een Se-n-Se of graduaat komen onvoldoende tegemoet aan het potentieel van deze groep leerlingen, aldus de bezorgde scholen.

Belangrijk in dit debat is ook het duaal leren. Momenteel volgen ongeveer 1100 leerlingen een duale arbeidsmarktgerichte Se-n-Se. Dat is ongeveer 40 procent van het totale aantal duale leerlingen. Deze Se-n-Se's zijn dus een belangrijke bron om mature leerlingen aan te trekken in duale opleidingen en een manier om meer duale opleidingen te introduceren binnen het voltijds secundair onderwijs.

Vandaar de volgende vragen, minister. Kreeg u zelf ook al het signaal vanuit het werkveld over deze toekomstige knelpunten? Ziet u een mogelijkheid om tegemoet te komen aan de zorgen van de mensen uit het onderwijsveld? Zo ja, in welke zin?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We proberen natuurlijk met zijn allen om arbeidsmarktgerichte studierichtingen zo aantrekkelijk en kwaliteitsvol mogelijk te maken. De modernisering van het secundair onderwijs heeft net de bedoeling om ervoor te zorgen dat leerlingen na een arbeidsmarktgerichte opleiding kwaliteitsvol kunnen instromen in de arbeidsmarkt of succesvol een opleiding in het hoger onderwijs kunnen starten.

Ik refereer ook even naar de redenen om dat te doen, in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs, en meer specifiek voor het arbeidsmarktgericht onderwijs. Ik kan refereren naar het masterplan van ondertussen tien jaar geleden, 2013, waarin werd vastgesteld dat het niet altijd duidelijk is in welke beroepsen/of onderwijskwalificaties een studierichting uitmondt en welke vervolgmogelijkheden de studierichting biedt.

In het masterplan werd daarom opgenomen dat studierichtingen van het secundair onderwijs leerlingen ongelijkmatig voorbereiden op het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt. En specifiek bij afgestudeerden van arbeidsmarktgerichte studierichtingen die de stap zetten naar de arbeidsmarkt werd vastgesteld dat ze niet altijd over de competenties en kwalificaties beschikken die gevraagd worden door de arbeidsmarkt.

Dit zijn enkele van de knelpunten die mijn voorgangers met de modernisering van het secundair onderwijs wilden aanpakken. Een studierichting in de bso-arbeidsmarktfinaliteit moet in eerste instantie echt voorbereiden op een kwaliteitsvolle instroom in de arbeidsmarkt.

Je hebt dan de modernisering waarbij we echt garanderen dat er een betere aansluiting is tussen het secundair onderwijs en de arbeidsmarkt, doordat we die studierichtingen ook koppelen aan erkende beroepskwalificaties of deelkwalificaties, die net worden opgesteld in samenspraak met de sectoren, dus met het afnemende veld. Het is de bedoeling dat die beroepskwalificaties veel arbeidsmarkt-waarde hebben, en een bewijs vormen dat een leerling bepaalde competenties beheerst.

Verder willen we leerlingen die een bso-opleiding volgen en nadien toch naar het hoger onderwijs willen, beter voorbereiden op dat hoger onderwijs. We zien momenteel dat dat voor veel van die leerlingen geen succes is, dat moeten we erkennen. Vandaar ook de inrichting van trajecten die net inzetten op die voorbereiding, op die doorstroming richting hoger onderwijs.

Concluderend kunnen we stellen dat voor elke leerling wat wils voorzien is bij de invulling van die zevende jaren. Daarom voorzien we ook twee types van zevende jaren. Enerzijds heb je diegenen die voorbereiden op het hoger onderwijs – en ik vind dat we dat ook zo moeten benoemen, voor de duidelijkheid. Op het einde van dat leerjaar behaalt de leerling dan ook een diploma secundair onderwijs dat rechtstreeks toegang geeft tot een bacheloropleiding. De focus zal daar eerder liggen op algemene vorming, die nodig is om succesvol te kunnen starten in de bachelor.

De tweede piste is dat men kan kiezen voor een zevende leerjaar dat gericht is op de arbeidsmarkt en dat leidt tot een of meerdere bijkomende beroepskwalificaties. Daar is het evident dat de klemtoon dan ligt op beroepsspecifieke competenties om nadien als een echte professional/expert in te stromen in de arbeidsmarkt.

Ik denk dat deze hervorming kan zorgen voor een win-winsituatie. Leerlingen zijn beter voorbereid op een studie in het hoger onderwijs, maar kunnen ook kiezen voor het andere traject, namelijk om hun praktijkkennis aan te scherpen.

In het kader van onderwijsloopbaanbegeleiding en studieoriëntering zal het belangrijk zijn om leerlingen en ouders goed te informeren. Als je het mij vraagt,

denk ik dat we daar ook in de naamgeving werk van moeten maken. Zo is het duidelijk wat de finaliteit is van het traject of het jaar in kwestie dat wordt gekozen op het niveau van die zevende leerjaren. Ik heb natuurlijk begrip voor de bezorgdheid die er leeft in het onderwijsveld. Bij uitstek zullen scholen daar zélf een sleutelrol in spelen. Maar ook mijn administratie zal tijdig communiceren over de modernisering van die zevende leerjaren en de nieuwe diploma's secundair onderwijs, zowel naar overheidsinstanties, onderwijs- als werkactoren.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, dank uw wel voor uw antwoord. Ik denk dat we bondgenoot kunnen zijn in het kwaliteitsvol maken van ons onderwijs. U hebt gelijk dat we er alles aan moeten doen om leerlingen of studenten die starten aan het hoger onderwijs, te laten starten met voldoende bagage en voldoende algemene vorming. Dat verhoogt hun slaagkansen alleen maar. Anderzijds is het inderdaad belangrijk dat er vervolgopleidingen bestaan waar men extra beroepskwalificaties kan halen.

Maar blijkbaar, minister, bestaat er nog een derde groep leerlingen die in die arbeidsmarktgerichte opleidingen toch willen doorstromen naar een bachelor-opleiding. Er zijn er een aantal die – als men dat nu bekijkt – toch heel goede slaagpercentages halen, tot tegen 60 procent. Dat zijn dus leerlingen die uitstromen uit dat zevende jaar zoals het nu geconcipieerd is en die dan toch doorstromen naar de bachelor. Bijna 60 procent van die studenten slaagt, wat een zeer mooi percentage is. En daarvan geven de scholen aan: "We voelen dat wat nu op tafel ligt, een rem is voor onze leerlingen. Die zouden eigenlijk een extra jaar moeten volgen, terwijl we eigenlijk weten dat hun slaagpercentage nu al goed is." Daar moeten we op zoek gaan naar een mogelijkheid waarbij ze die Se-n-Se kunnen halen, maar toch tegelijkertijd dat pakket – die extra algemene vorming die ze nodig hebben – krijgen, waardoor ze geen extra jaar moeten doen. Dat dat jaar hen als het ware niet verhindert om het hoger onderwijs te kunnen aanvatten.

Ik merk ook dat u – en collega Daniëls spreekt daar ook heel vaak over – het belangrijk vindt dat we leerlingen met voldoende bagage kunnen laten 'zalmen'. Maar ik denk dat we heel goed moeten nadenken dat de rem om hen dan effectief te laten zalmen niet te groot mag worden. Ik zoek graag mee naar een oplossing om daaraan tegemoet te komen, misschien met extra modules die kunnen gevolgd worden. Misschien moeten we de deur ook openen om samen te werken met het volwassenenonderwijs, om daar gelijktijdig een traject te kunnen lopen. Ik denk er graag over na, want het is misschien een kleinere groep, maar het is wel heel belangrijk dat we die niet uit het oog verliezen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik ben blij dat u zegt de naam 'Se-n-Se' te willen veranderen. Ik zeg het regelmatig en ik zal het nog eens zeggen: het zondagochtendbakkermoment is de toets van ons onderwijsjargon. Als de mensen 'Se-n-Se' horen, denken ze meestal aan een koffiezetapparaat met een padje en vragen ze naar hoeveel koffieboontjes er zijn. Maar ze zijn niet bezig met dat zevende jaar, wat de naam vroeger was. Als we daar opnieuw de naam 'zevende jaar' aan kunnen geven, zal er al heel veel verwarring verdwijnen. Dank daarvoor!

Dat gaat over bekendheid, over wat het is. Ten tweede gaat het over waarom een leerling een zevende jaar zou doen. In de geschiedenis van de modernisering is het niet onbelangrijk te zeggen dat het zesde jaar bso ook een diploma secundair onderwijs verschaft. De pool-factor, om een zevende jaar bso te doen, was voor veel leerlingen net dat diploma secundair onderwijs. Met een diploma secundair onderwijs na het zesde jaar bso kun je niet rechtstreeks naar het hoger onderwijs.

Na een zevende jaar wel. Dat moeten we heel duidelijk uitleggen. Minister, u hebt in uw antwoord al aangegeven dat dat cruciaal is.

Nog zo'n draak is het voormalige naamloze zevende leerjaar. We moeten dat hervormen en minstens al een andere naam geven. We moeten ook bekijken in welke mate het generiek algemeen is en/of al elementen kan bevatten die bijvoorbeeld aansluiten bij een domein. Zo kan die algemene vorming toch een beetje kleuring krijgen, in de richting die een student nadien wil inslaan. Als je het zevende jaar doet, Se-n-Se algemene vorming, heb je wel al een visie over welke richting je wil inslaan. Die piste wilde ik u toch nog even voorleggen.

Collega's, in die zevende jaren zijn er enerzijds de beroepskwalificaties en anderzijds de onderwijskwalificaties. De toekenning van de beroepskwalificaties aan een zevende of een zesde jaar, aan een derde graad of aan een zevende jaar, gebeurt door de koepels. Dat is niet iets wat wij hier hebben vastgelegd. Ik stel vast dat men een aantal van die beroepskwalificaties die we vroeger in zevende jaren hadden nu naar het zesde jaar, de derde graad van het secundair onderwijs, brengt om die opleiding breed te maken. Dat klinkt goed omdat een leerling dan meerdere beroepskwalificaties heeft, maar dat maakt wel dat het van alles een beetje wordt.

Minister, de aansluiting op de arbeidsmarkt, zoals u daarnet terecht hebt aangehaald, dreigt wat verloren te gaan. Ik wil een sterke oproep doen om aan die zevende jaren effectief een meerwaarde te bieden. Het mag niet méér van hetzelfde zijn. De beroepskwalificaties moeten sterk genoeg zijn. De afstemming met de sectoren moet er effectief zijn. Daarover gaat het. Als je op de arbeidsmarkt terechtkomt, moet dat wel degelijk relevant zijn. De arbeidsmarkt moet zelf mee aan het stuur zitten. De beroepskwalificaties, die voor het zevende jaar cruciaal zijn, moeten standhouden en steekhouden. Op die manier moeten we ervoor zorgen dat het bekend en duidelijk is, dat er een leerlijn is – tweede graad, derde graad, zevende jaar, graduaat, hoger onderwijs – en dat de aansluiting met de reële arbeidsmarkt en de sectoren er ook is.

Minister, dat is een oproep die ik in de verdere uittekening hiervan vanuit de N-VA-fractie heel graag wilde meegeven.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor wie niet volledig mee is met de hervorming, wil ik voor alle duidelijkheid nog eens schetsen waartoe ze leidt. Je hebt wel onderwijskwalificatieniveau 4 wanneer je zes jaar secundair onderwijs in aso, tso en kso doorloopt. En je krijgt na het zesde leerjaar bso een diploma secundair onderwijs met onderwijskwalificatieniveau 3. Dat diploma vervangt het huidige getuigschrift bso. Met dat diploma kan de leerling kiezen om de stap te zetten ofwel naar de arbeidsmarkt ofwel naar een graduaatsopleiding ofwel naar een zevende leerjaar. Maar dan moet het inderdaad wel duidelijk zijn wat de finaliteit, de doelstelling is van dat zevende leerjaar. Nu is dat misschien een beetje te veel alles samen.

Daarom zou ik ervoor willen pleiten dat de leerling goed weet waarvoor hij of zij kiest. Ofwel, beter gediplomeerd en beter gespecialiseerd, voor een specialisatie in functie van de arbeidsmarkt, ofwel voor een doorstroming richting hoger onderwijs en dus een voorbereiding op een bachelor. Dat moeten duidelijke keuzes zijn, zodat men echt goed weet waaraan en waaraf. De scholen in kwestie zullen bijgevolg ook moeten kiezen. Dat is misschien vervelend voor hen, dat ze dit wat moeten herbekijken en een keuze moeten maken. Maar ik denk dat het zinvol is, ook voor hun leerlingenpopulatie.

Wat betreft de naamgeving: ik associeerde die Se-n-Se altijd met iets Japans. Het blijkt ook een restaurant te zijn in Waasmunster. Wel een met een Michelinster. Die benaming wordt ook gebruikt voor andere zaken, maar dat moet je maar

googelen. Dat zit in een andere categorie. Het zou zinvol zijn mocht de naamgeving iets duidelijker zijn. Ik denk dat voor anderen buiten onszelf hier de naam Se-n-Se, afgezien van dat restaurant en datgene wat je moet googelen, betrekkelijk weinig kennis oproept over dat zevende jaar en die naamgeving.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, u maakt mij nieuwsgierig, maar ik laat collega Daniëls googelen. Dan blijft dat niet aan mijn laptop hangen.

Ik voel de bereidheid en ook begrip, dat er moet worden gezocht naar een goede leerlijn.

Minister, ik durf toch nog eens te herhalen dat we ervoor moeten zorgen dat studenten of toekomstige studenten die uit die arbeidsmarktgerichte opleiding komen – en van wie we uit de cijfers het slaagpercentage kunnen afleiden – ook in het hoger onderwijs een stek kunnen vinden en slagen. We mogen hen niet zomaar overboord gooien.

Ik hoor opmerkingen om misschien op zoek te gaan hoe we die Se-n-Se in de algemene vorming toch ook wat specifiek kunnen maken. Misschien is dat wel een weg. Ik kijk uit naar wat de toekomst brengt en hoop hier in samenwerking met de koepels en met de individuele scholen aan de slag te kunnen gaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het tekort aan kwalitatief geschoolde elektrotechnici
– 1308 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Voorzitter, mijn vraag gaat inderdaad over het tekort aan een belangrijke beroepsgroep. Enkele weken geleden kregen we allemaal een mail van de paritaire sectororganisatie Volta, die ten dienste staat van bedrijven en werknemers die actief zijn in elektrotechniek. De titel van de mail vatte hun noodkreet goed samen: er zijn te weinig elektrotechnici en de elektrotechnici van morgen missen de nodig competenties. Dat zijn zware woorden.

Zij hebben dat ook wat geduid en beargumenteerd. In het schrijven worden een aantal knelpunten aangekaart, maar Volta reikt ook mogelijke oplossingen aan. Wat alleszins duidelijk uit hun oproep blijkt, is dat de huidige opleidingen tot elektrotechnicus niet voldoen aan verwachtingen die de werkgevers hebben van pas afgestudeerde beroepsbeoefenaars. De sectorfederatie stelt vast dat er – terecht, want dat willen we allemaal – veel aandacht gaat naar het belang van een goede kennis van Nederlands en wiskunde, maar vraagt zich wel af welke plaats de basiskennis die beschreven staat in de beroepskwalificatie nog heeft in het onderwijscurriculum.

Ook het huidige regelgevende kader vormt een drempel voor de praktische oplossingen die de sectorfederatie ziet om het gebrek aan praktijkkennis te verminderen door het organiseren van gastlessen en het voor de klas brengen van mensen uit het werkveld, op een structurele manier bedoelen ze dan.

Minister, de sectorfederatie Volta geeft aan dat er een dringende nood is aan zo'n 15.000 elektrotechnici. De cijfers uit de Dataloep onderwijs laten zien dat er voor

het vorige schooljaar 2021-2022 7235 inschrijvingen waren in elektrotechnische richtingen. 156 van deze inschrijvingen hadden betrekking op een duaal leertraject. Er waren eveneens 2514 inschrijvingen voor de richting industriële wetenschappen.

Wat is de verklaring voor het eerder beperkt aantal inschrijvingen voor een duaal leertraject?

Het aantal instromende en uitstromende elektrotechnici volstaat duidelijk niet om het tekort weg te werken. Zult u op korte termijn initiatieven nemen met het oog op het verhogen van de instroom? Aan welke initiatieven had u dan gedacht?

In het schrijven van Volta werden verschillende knelpunten in verband met de kwaliteit van de afgestudeerde elektrotechnici in kaart gebracht. Als mogelijke oplossingen voor de kwaliteitsverbetering en verdere professionalisering van de opleidingen ziet de federatie heil in de invoering van een kwaliteitslabel, het invoeren van sectorproeven, het wegwerken van legistieke drempels enzovoort. De sectorfederatie beseft ook dat de hervorming van de opleidingen niet kan zonder de overheid. Volta vraagt u dan ook uitdrukkelijk om hierover in overleg te treden. Zult u het gesprek met hen aangaan? Binnen welke termijn denkt u dat gesprek te voeren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Net zoals in veel andere sectoren is de krapte op de arbeidsmarkt ook bij de elektrotechnici voelbaar. Naar aanleiding van hun brief heeft mijn kabinet midden januari een delegatie van de sector ontvangen.

De sector stelde dat er nood is aan een sterke en kwaliteitsvollere instroom van leerlingen en aan een kwalitatief sterke opleiding die leerlingen aflevert die de laatste nieuwe technieken en technologieën kennen. De beroepskwalificaties zijn een belangrijk instrument om te komen tot meer kwaliteitsvolle instroom. Die kwalificaties worden samen met de sector opgesteld – die discussie hebben we daarnet gehad – en tonen aan welke competenties een leerling moet beheersen om later kwaliteitsvol in die sector in te stromen. Die beroepskwalificaties zijn cruciaal binnen het arbeidsmarktgericht onderwijs.

Het aantrekken van leerlingen naar tso- en bso-opleidingen is een belangrijk speerpunt. Ik verwijs opnieuw naar de discussie van daarnet. We hebben daaromtrent nog wel wat initiatieven genomen, maar er zitten er ook nog enkele in de pijplijn.

Ten eerste is er het versterken van de arbeidsmarktgerichte opleidingen in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs. Ik zal daar niet over uitweiden, dat debat hebben we net gevoerd.

Sinds 2016 werken we ook met beroepskwalificaties, eerst in de duale opleiding en nu ook via de modernisering in de niet-duale opleidingen. Dat is een complexe oefening, waarbij we in samenspraak met de sector proberen die beroepskwalificaties op te stellen. Daarin zitten de kennis en vaardigheden vervat die een beginnend beroepsoefenaar moet hebben. Het zorgt er ook voor dat de leerlingen erop kunnen rekenen dat ze uitstromen met alle vaardigheden die worden gevraagd door de arbeidsmarkt in kwestie.

Daarnaast hebben we duaal leren uitgerold. Dat is ambitieuzer dan het vroegere stelsel voor leren en werken en durft wel wat verwachtingen te stellen.

Door het nieuwe systeem willen we komaf maken met het idee dat dit ‘the last resort’ is, de laatste oplossing voor leerlingen. Ik denk dat duaal leren, tegelijk

leren op scholen en op de werkplek, een interessant alternatief is, dat in zijn opstart nogal fragiel is. We moeten er dus echt voor zorgen dat de reputatie, het label, het merk, sterk is. De duale leertrajecten kennen momenteel in verschillende sectoren een voorzichtige groei. Dat gaat traag, maar wel exponentieel. We spreken nu, even vanbuiten zeggen, over ongeveer 2800 leerlingen. Ik vroeg samen met collega Brouns ook een advies aan het Vlaams Partnerschap Duaal Leren, om op te lijsten welke uitdagingen zij vandaag nog zien om van het duaal leren een succes te maken. Maar dat is ook nog een van de andere vragen die geagendeerd staan. Meer bepaald de laatste vraag gaat daar heel specifiek over.

Leerlingen moeten tijdens hun opleiding in contact kunnen komen met de nieuwste technieken en technologieën. Ook leraren moeten hun kennis en vaardigheden up-to-date kunnen houden. Vandaar dat ik ook probeer meer in te zetten op de regionale technologische centra (RTC's), waarbij die veel meer moeten slagen in hun opdracht als matchmaker tussen enerzijds de scholen en de bedrijfswereld, lokaal dan. Zij proberen ervoor te zorgen dat het aanbod van de scholen veel meer afgestemd is op de lokale vraag, zodat zij veel meer opleidingen kunnen highlighten waarmee jongeren terecht kunnen in bedrijven in de buurt, maar ook dat vervolgens die bedrijven zelf ook veel actiever participeren, en ook materiaal en machines ter beschikking stellen. Ook daar is een verantwoordelijkheid. Vandaar dat ik die matchmaking vooral zie in hoofde van die RTC's.

De sector speelt hierin ook een belangrijke rol. Heel specifiek: Volta ontwikkelt heel wat lesmateriaal dat afgestemd is op de laatste nieuwe ontwikkelingen. Ik wil geen stenen gooien, want Volta is in dezen een mondige partner, maar neemt ook zijn verantwoordelijkheid.

Verder wil ik het tso- en bso-onderwijs klaarmaken, aantrekkelijk maken, door de introductie van die 'extended reality'-technieken, die heel tastbaar een verschil maken in die opleidingen, en die het heel aantrekkelijk maken. Dus daar innovatie introduceren, en middelen die niet voorradig zijn in bijvoorbeeld het aso, is denk ik ten voeten uit het beste propagandamiddel voor technische en beroepsopleidingen.

Zoals ik ook gezegd heb op onze Vlaams-Nederlandse onderwijstop, denk ik dat we, in plaats van erover te palaveren, ook gewoon meer moeten proberen die arbeidsmarktgerichte technische opleidingen in daden en acties te promoten, zoals die extended reality-toepassingen, maar ook door wedstrijden op dat vlak te gaan organiseren. Ik wil dat ook best doen in samenspraak met de Nederlandse collega's. Maar aan Vlaamse zijde zullen we een excellentiefonds oprichten – we zullen daar ook 1,5 miljoen euro voor vrijwaren – waarbij we net willen inzetten op zulke wedstrijden en concours allerhande, heel specifiek ten aanzien van technische en beroepsopleidingen, naast ook aso natuurlijk, om daar een beetje meer het signaal te geven dat dit opleidingen zijn waar je erbovenuit kunt stijgen, ver boven jezelf kunt stijgen, maar vooral ook boven al de rest kunt uitstijgen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Tot voor kort had ik zelf wat achtergrond in de energiesector, die is nu zowat sluimerend geworden. Ik heb altijd wel begrepen dat we voor de omslag naar de elektrificatie iedereen nodig hebben: van mensen die sleuven graven tot de burgerlijk ingenieurs die modellen en systemen en hoogspanningsleidingen ontwikkelen, boven of onder de grond, dat laat ik in het midden. De elektrotechnici spelen daarin zeker een belangrijke rol. Eigenlijk moeten we de thematiek ruimer kaderen, in de zin van: hoe kunnen we de beroeps- en technische opleidingen aantrekkelijker maken? U hebt daar een stuk op geantwoord, minister. Ik hoor dat het moeilijk is om studenten in dat technisch en

beroepsonderwijs te krijgen. Ik vrees dat een excellentiefonds en andere maatregelen die u voorstelt, misschien niet genoeg zullen zijn.

U wilt de RTC's daar meer bij betrekken. Ik wil u meegeven dat ik daar voor een stuk in geloof, maar ik zie RTC's die vandaag heel goed werken. Er zijn RTC's die dat niet doen. Ik vind het maar de logica zelve dat, als men een bedrijf heeft in de buurt van een technische school die met warmte- en koudetechnieken bezig is – dat is iets anders dan een elektrotechnicus, maar toch – dat dat bedrijf dan, zeker als het wat schaalgrootte heeft, samenwerkt met die school om te komen tot kwalitatieve profielen qua jobs. Vandaag zie ik dat nog heel weinig gebeuren. Dat is misschien onderwerp voor een nieuwe vraag om uitleg.

Hoe gaat u ervoor zorgen dat die RTC's dat ook echt gaan doen? Want dat is cruciaal. Als ze dat niet willen doen, kunnen scholen zelf de opdracht hebben om die dingen in elkaar te verweven. Ik weet dat er scholen zijn die heel goed samenwerken met de industrie, maar andere doen dat veel minder. Hoe kun je dat opschalen zodat iedere technische of beroepsschool op een goede manier samenwerkt met de industrie opdat je dat soort profielen op een kwalitatieve manier kunt aanbrengen? Ik ben ervan overtuigd dat, als een school het imago heeft dat ze kwalitatieve profielen brengt op dat vlak, dat dit de beste reclame is voor die opleidingen. Als het daarentegen het omgekeerde is, met oude apparatuur, oude lokalen, dan is dat geen goede reclame.

Hoe wilt u de scholen sterker maken om dat proces met de bedrijven en industrieën in de buurt te doorlopen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ook de N-VA heeft die brief en oproep gekregen, met de insteek en suggesties vanuit Volta. Normaal volgt collega Coel dit op maar wegens ziekte thuis lukt dat niet. Ik neem het graag even over.

Een paar zaken moeten we hier toch meenemen. Volta is een beroepssector met de vinger aan de pols op die plaats op de arbeidsmarkt waar de leerlingen terechtkomen. Op die arbeidsmarkt zijn er twee uitdagingen. Ten eerste, een zeer goede basiskennis. Ten tweede, een basiskennis waardoor je in de toekomst mee kunt. Wat vandaag wordt aangeleerd, kan morgen al verouderd zijn. Dan is een beroepssector het meest aangewezen om te zeggen wat nodig is. Zij maken ook de beroepskwalificaties (BK's).

Maar ik stel vast dat in het onderwijs de idee nog altijd leeft dat het onderwijs soms beter weet wat op de arbeidsmarkt nodig is dan die arbeidsmarkt zelf. Dat is een pijnlijke vaststelling, zeker als er duidelijke BK's zijn die gelden voor alle netten. Dat is hetzelfde. Concreet in Volta is een equipotentiaalverbinding overal hetzelfde, of het nu over het katholieke net, over het GO, over het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV), over de Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten (OVSG) of over Steiner gaat. De wet van Ohm is overal dezelfde. De kleurcode van de UTP-kabel is overal hetzelfde. Als je die vastneemt zul je oranje, wit, bruin zien. Daar kan geen discussie over zijn.

Toch stellen we vast dat die BK's verhaspeld worden. De arbeidsmarkt, de stageplaatsen, het werkplekleren in het kader van duaal leren worden geconfronteerd met twee, soms drie verschillende evaluatiedocumenten afhankelijk van het net of de koepel waar de leerling vandaan komt. Dat is voor de arbeidsmarkt niet te begrijpen. Dat is allemaal onderwijs, dat zijn toch allemaal dezelfde BK's en het is hetzelfde beroep, en toch zitten daar zulke verschillen op? Mijn eerste oproep is aan de onderwijskoepels om die afstemming te maken om op die manier de arbeidsmarkt, het werkveld, de stageplaatsen en de werkplekken te verleiden en niet onder te sneeuwen met documenten.

Ten tweede gaat het over de leerlijn. We gaan mensen niet pas in een zevende of in een derde graad secundair kunnen krijgen tot waar ze nu nodig zijn op de arbeidsmarkt. Daar moeten we al veel vroeger mee beginnen, in tweede en ook eerste graad, en zelfs in de lagere school. Als we inderdaad elektrotechnici willen krijgen, dan is de verwondering bij de leerling nodig. Dat is zeer goed, minister, wat u aanhaalt over virtual reality in de derde graad. Maar ook al in het kader van de oriëntering moeten we dat veel vroeger aanbrengen.

Ten derde verwees u daarnet naar sectoren. Ik raad aan om bij essenscia maar ook bij Volta eens te gaan kijken wat er al op de website staat rond duaal leren richting werkgevers en stageplaatsen. Dat is al heel wat, men ondersteunt dat maximaal, maar dan komt er iets heel belangrijks, ook in het kader van duaal leren, en dat is de arbeidsmarktrijpheid.

We kunnen van werkgevers niet verwachten dat zij voor mensen die leren op de arbeidsvloer daar nog andere zaken moeten doen, ook rond welzijnsproblematieken. Dat gaat niet, dat kunnen we daar niet verwachten. Dat profiel van de arbeidsmarktrijpheid is duidelijk.

Tot slot, minister heb ik nog een vraag. Ondertussen is er het regulier kader voor duaal lesgeven, mensen die werken in een sector en ook lesgeven op een school, met essenscia. Dat kader loopt eind 2023 af. Plant u om dat te continueren en bijvoorbeeld ook in andere sectoren – Volta – mogelijk te maken, dat we ook daar niet alleen duaal leren kennen, maar ook duaal lesgeven?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Wij hebben vanuit onze fractie de hulp van Volta ook gehoord. We kunnen alvast ook aansluiten bij wat hier gezegd geweest is, namelijk dat we ervoor moeten zorgen dat leerlingen opgeleid worden om de stap te maken naar een arbeidsmarkt, maar dat ze ook toekomstproof gemaakt worden, dat ze niet alleen opgeleid worden om te kunnen starten op de arbeidsmarkt zoals die nu is, maar ook een basis meekrijgen om als toekomstige werknemer voldoende slagkrachtig te kunnen zijn om te kunnen blijven.

Maar minister, er hangt soms wat elektriciteit in de lucht als het over deze dossiers gaat. Het is belangrijk dat er samengewerkt wordt tussen de onderwijsverstrekkers en tussen de sectoren. Ik ben heel benieuwd naar de stand van zaken omtrent de curriculumdossiers. Die zouden binnenkort ook terug naar de regering komen. Kunt u daar misschien nog een tipje van de sluier oplichten?

Het lijkt me vooral ook belangrijk om te blijven zeggen dat de modernisering van het secundair onderwijs natuurlijk nog niet afgelopen is. Als daar vragen rond gesteld worden, moet men duidelijk aangeven dat de uitstroom van de leerlingen nu nog leerlingen zijn uit de zogezegde niet-gemoderniseerde studierichtingen. Laat ons ook afwachten wat de modernisering met zich meebrengt en hoe we dat verder kunnen afstemmen.

Ik sluit me aan bij de laatste vraag over duaal lesgeven want ik had dezelfde vraag, maar ik zal die niet herhalen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat duaal lesgeven betreft: daaromtrent hebben we straks ook de vraag op het einde van de zitting. Alleszins bestendigen we dat. Dat is absoluut de bedoeling, ook om dat decretaal wat gestalte te geven en te verankeren.

Wat de RTC's betreft: ik denk dat er voordien een beetje kritiek was dat de diverse RTC's van ongelijke kwaliteit waren. Dat zal ongetwijfeld zo wel zijn. Net daarom

hebben we ook een nieuwe stuurgroep opgericht, wat overkoepelend, net om ook de goede praktijken gestalte te kunnen geven, te kunnen ondersteunen en wat te kunnen uitwisselen. Wat mezelf betreft, ik zou ook graag zien dat er nog iets meer decentraal gewerkt zou kunnen worden, nog meer die matchmakingfunctie. Want als je bijvoorbeeld kijkt naar Oost-Vlaanderen: Aalst, Oudenaarde en het Waasland, dat is een totaal diverse, een andere arbeidsmarkt, met andere vragen en noden. Ik denk dus dat het moeilijk is. Of het zou nog beter zijn dat bedrijven en scholen op een nog lagere schaal met elkaar in dialoog zouden kunnen treden. Want op het niveau van een provincie is het toch al zo dat je diverse realiteiten hebt die spelen. Anderzijds heb ik het ook over de grote getallen. Qua persoonlijk contact is dat toch ook geen evidentie.

Wat nemen we wel nog aan initiatieven? Ik heb er al enkele opgesomd. Wat ik nog niet meegenomen heb, maar wat we vorige week nog besproken hebben als het gaat over de attractiviteit van technische beroepsopleidingen en natuurlijk ook van Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEM): ik geloof nog wel in de vroegere oriëntatie, dat we al veel vroeger en ook al in de laatste jaren van de basisschool kinderen, jongeren moeten laten proeven van de technische beroepsopleidingen en niet pas veel later – laat staan dat we ze eerst laten proeven van een klassieke aso-opleiding en vervolgens pas in tweede orde zeggen dat het misschien beter is om eens te kijken naar dat alternatief. Nee, we moeten van in het begin al proberen om ze in het 'pateeke te laten bijten', te laten proeven. Dat zal in velerlei gevallen ook als resultaat hebben dat mensen denken dat dat misschien wel iets voor hen is. Dan kan men in hoofde van zowel de leerlingen als de ouders zich direct daarop richten en dan kan men toewerken naar zo'n technische opleiding en/of beroepsopleiding.

Daarnaast geloof ik vanuit diezelfde logica ook, en dat probeer ik ook in te plannen in ons FTI-verhaal (Flanders Technology & Innovation), in veel meer doebeurzen. Daar proberen we jongeren echt opnieuw te laten proeven van wat dat betekent, een technische of een beroepsopleiding, wat ze daarmee kunnen doen, en hoe zo'n opleiding eruitziet. Eens effectief 'mee kunnen doen', dat zou ik graag geïntegreerd zien in ons FTI-verhaal, waarbij we ook een soort van provinciale beurzen voorzien. Daar lijkt me ook een integratie van onze technische en beroepsopleiding zinvol.

En ja, als het gaat over de hele discussie rond 'arbeidsmarkt en onderwijs', zowel in duaal leren als bij de curriculumdossiers, dan is er soms wat wrijving. Daarbij verwijt men in het geval van de curriculumdossiers soms heel concreet de ene partner de andere wat: dat men ook vanuit de sectoren veel te weinig expertise heeft en die wordt wat afgeblokt, afgehouden, afgeschermd, door de koepels. En in sommige gevallen is men daar nog niet door geraakt. En ik vind het belangrijk dat we ervoor zorgen dat de curriculumdossiers aan het eind echt beantwoorden aan de vereisten die we hadden vooropgesteld, en dat we dat niet voor ons uit laten schuiven. Soms moet je door de zure appel bijten en zeggen dat het huiswerk moet worden overgedaan tot er een degelijk resultaat is. En dat is niet fijn. In sommige gevallen is dat ook absoluut niet nodig, en heeft dat wel tot een goed resultaat geleid, maar nog niet in alle domeinen en sectoren.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik merk dat het alleszins wordt vervolgd.

Ik hoop inderdaad dat, wanneer die curriculumdossiers tot in de regering komen, u de moed aan de dag zult leggen om ze, indien ze niet voldoen, terug naar af te sturen voor een herwerking. Ik heb begrepen dat dat soms gebeurt, en hoop dat dat dan ook hier het geval is.

Want zoals gezegd, niemand heeft er baat bij dat technische profielen afstuderen en niet aan de beroepskwalificaties voldoen die de sector voor ogen houdt. En

natuurlijk, de sector zelf moet ook niet alles te zeggen hebben, voor alle duidelijkheid. Maar ik denk wel dat het evenwicht af en toe wat zoek is.

Daarnaast wil ik het kort hebben over levenslang leren. Dat is natuurlijk weer een heel nieuw debat dat ik hier zeker niet wil gaan voeren, maar misschien wel kort introduceren. Want iemand die dit soort competenties verwerft tijdens zijn secundair onderwijs, is eigenlijk nooit afgestudeerd. En ik denk dat het een kwestie is van de organisaties meer te integreren in het reguliere onderwijs of de CVO's, om ervoor te zorgen dat die technische profielen ook sterk kunnen blijven. Maar dat is voer voor een ander debat.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de oprichting van een extern meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs – 1338 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, er is in onze samenleving geen plaats voor grensoverschrijdend gedrag, daarover zijn we het eens. Maar helaas zien en horen we geregeld verhalen van slachtoffers die worden geconfronteerd met onacceptabel gedrag en ook in het bijzonder in het hoger onderwijs. Als mijn vriendin bijvoorbeeld een boekje opendoet over wat er haar allemaal is overkomen op de universiteit, dan trek ik echt heel grote ogen. Als mannen aan de universiteit zijn we ons daar misschien niet altijd even hard van bewust. En er zijn heel veel jonge vrouwen die dat soort zaken hebben meegemaakt. Als je aan vrouwen vraagt naar hun ervaringen op de universiteit dan komen er heel veel van dat soort zaken boven.

Dat heeft ondertussen ook zijn weg gevonden naar de pers – denk maar aan de Panoreportage en sociale media – en dus gaat de bal aan het rollen. Ook hier in de commissie en in de plenaire vergadering is er daarover al veel gesproken.

Maar er blijft ook heel veel onbesproken. Slachtoffers hebben angst voor represailles, zoals negatieve beoordelingen, en ervaren gevoelens van machteloosheid en angst om niet serieus te worden genomen. En soms vindt men ook gewoon niet de weg naar de correcte kanalen en instanties. Men is niet zeker dat men daar goed zal kunnen worden geholpen.

Het hoger onderwijs is dan ook een heel specifieke omgeving met een uitgesproken hiërarchie, stevige machtsposities en een heel hoge prestatiecultuur die het moeilijker maakt om het probleem aan te pakken.

Na jaren van discussie en op vraag van studenten, het middenveld en de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) komt er nu toch een onafhankelijk centraal meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag, los van de hogescholen en universiteiten. Op zich is dat een goede zaak, maar er worden – dat hebt u wel gemerkt, minister – heel wat vragen gesteld over de vorm en de werking, in het bijzonder van de studentenvertegenwoordigers zelf, van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS).

Er zou geen apart meldpunt komen voor het hoger onderwijs, maar een algemeen meldpunt voor feiten uit verschillende sectoren, van sport tot cultuur, binnen het Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI). VVS stelt zich de vraag of er daardoor geen nieuwe drempels dreigen te ontstaan, net vanwege die specifieke leefwereld en de specifieke doelgroep van het hoger onderwijs en studenten. Stel bijvoorbeeld

dat iemand te maken krijgt met grensoverschrijdend gedrag van een promotor. Dat is een heel specifieke relatie en situatie. Hoe geneigd zal die zijn om daarover een melding in te dienen bij iemand die niet op de hoogte is van de dynamieken van die specifieke situatie?

De tweede vraag is hoe toegankelijk het meldpunt zal zijn. Het VMRI is immers niet aanwezig in de meeste studentensteden. Voor zover ik weet, zal het immers enkel in Brussel een kantoor hebben. En er blijven ondertussen wel de interne meldpunten van de hogescholen en universiteiten op de campus bestaan, waarbij zich de vraag stelt hoe onafhankelijk het werk is. Hoe zorgen we ervoor dat er ons geen meldingen ontglippen en dat de informatie tussen verschillende meldpunten op een correcte manier wordt uitgewisseld?

En dan is er uiteraard – dat is een discussie die ook op andere vlakken gaande is – de vraag naar de slagkracht van een meldpunt binnen het VMRI dat niet in rechte kan optreden, zeker als het gaat over ernstige gevallen.

Vanwege die bezorgdheden vragen studenten inspraak in het tot stand komen van het meldpunt. Dat kan ervoor zorgen dat het op een effectieve manier problemen op de juiste manier aanpakt en kan ook bijdragen aan het vertrouwen van de studenten in het meldpunt.

Minister, hoe zal het meldpunt concreet werken?

Zijn er andere pistes onderzocht dan de opname van een meldpunt in het Vlaams Mensenrechteninstituut? En hoe werden die dan beoordeeld?

Wat wordt er ondernomen om de drempel van het nieuwe centrale meldpunt zo laag mogelijk te houden?

Komen er per onderwijsinstelling vertrouwenspersonen waar slachtoffers in persoon bij terechtkunnen?

Gaan alle meldingen, waar die ook gebeuren, rechtstreeks naar het Vlaams Mensenrechteninstituut?

Ik dank u alvast voor uw antwoorden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U vergat misschien de voorgeschiedenis van een en ander wat te duiden, in die zin dat ik heel wat inspanningen gedaan heb om uiteindelijk het hele hogeronderwijsveld, voor zover dat effectief gerealiseerd is, op één lijn te krijgen om de organisatie van zo'n extern meldpunt te aanvaarden. Want dat is wel even anders geweest. U doet het voorkomen alsof dat in grote unanimiteit tot stand is gekomen, ogenblikkelijk. Dat is niet bepaald waar. Maar goed, eenmaal die bladzijde is omgedraaid, wil ik daarin vooruitgaan.

We hebben onmiddellijk ook de afspraak gemaakt dat het geen zin heeft om per sector een apart meldpunt te organiseren. We willen één gemeenschappelijk frontoffice voor zoveel mogelijk sectoren en domeinen, kwestie van ook te zorgen voor afdoende kritische massa, onder andere, en om door de bomen het bos nog te zien. Dat was het basisidee, waarbij ik gezegd heb dat ik dat niet zo nodig wil organiseren binnen onderwijs. Dat kan ook binnen een ander beleidsdomein, en dan zowat de beleidsdomeinen overstijgen.

In dat kader is er in december van het afgelopen jaar overleg geweest met de collega's minister Demir en minister Somers, en met de sector onderwijs. Kort daarvoor hadden we ook al overleg met de sector sport, en ik veronderstel dat dit soort overleg ook plaatsvindt in andere sectoren en beleidsdomeinen. Deze

vergaderingen gingen specifiek over het VMRI en de mogelijke rol die het kan opnemen als frontoffice, en dus als extern meldpunt in het kader van grensoverschrijdend gedrag, ook voor het hoger onderwijs.

Wat is er op dat overleg te berde gekomen? Enerzijds: het VMRI start medio maart van dit jaar. Naast de geschillenkamer – daar ga ik niet dieper op in – is er ook de functie als frontoffice voor het extern meldpunt in het kader van grensoverschrijdend gedrag. Er is dus één toegangspoort voor dergelijke meldingen. Het is de bedoeling een doorverwijzingskader uit te werken – in de backoffice dan – in de gevallen waar er extra ondersteuning nodig is of als er andere noden zijn.

Het VMRI zal niet alleen in een juridische backoffice voorzien, maar zal ook instaan voor bijstand. Verder worden psychologische begeleiding en slachtofferhulp voorzien door het Agentschap Justitie en Handhaving. Deze rol, voor zover het de Vlaamse bevoegdheden betreft, wordt tot nu toe al deels opgenomen door de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst. De Genderkamer integreert op 15 maart 2023 in het VMRI.

Tijdens dat overleg werden de volgende bezorgdheden van de onderwijssector besproken. Wat gebeurt er wanneer er verschillende klachten, al dan niet anoniem, bij het VMRI binnenkomen over één individu? Zullen die meldingen dan gebundeld worden? Komt er een registratiesysteem waarbij er herkend wordt dat die klachten over één individu gaan? Kunnen die vervolgens gebundeld worden doorgestuurd naar de relevante interne meldpunten? Wat ook met de discussie inzake de anonimiteit? Kan de anonimiteit van de klager of melder gevrijwaard blijven, verzekerd zijn, wanneer een melding bij het VMRI doorgestuurd wordt naar een intern meldpunt? Wat met het ambtsgeheim?

De voortgang van de interne meldpunten mag niet tekortgedaan worden door de oprichting van het extern meldpunt. Het ene mag het andere niet hinderen. Daarom moet er een goede methodiek worden uitgewerkt voor het ‘scharnierpunt’. Wanneer blijft een melding bij het VMRI en wanneer wordt ze doorgestuurd naar het intern meldpunt? In heel die discussie moet het slachtoffer centraal staan.

Ook de sectorkennis is een belangrijk punt. Men moet bij het VMRI voldoende afweten van de werking en de systematiek van hogeronderwijsinstellingen, om op een gedegen manier met de meldingen te kunnen omgaan. Er dient een statuut van vertrouwenspersoon voor studenten te zijn naar analogie met de welzijnswet.

Dat zijn de thematieken die voorwerp van bespreking zijn. Vragen en aandachtpunten, al die aspecten worden meegenomen. Maar van mijn kant zorg ik er ook voor dat we dat decretaal regelen. Specifiek voor de centrale registratie van de meldingen binnen de instellingen en voor het statuut van vertrouwenspersoon zal ik binnenkort met een voorontwerp van decreet komen, omdat dat natuurlijk specifiek in het beleidsdomein Onderwijs geregeld moet worden.

De voorzitter: De heer D’Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, veel lijkt mij nog onduidelijk, terwijl het toch op 15 maart operationeel zou moeten zijn. Of zal het extern meldpunt pas later in het VMRI worden ingekanteld?

Ik heb zeker niet beweerd dat iedereen op één lijn stond. Dat is zeker niet zo. Ik denk dat de druk die de studenten daarrond hebben uitgeoefend zeker zal hebben geholpen om ervoor te zorgen dat er toch unanimiteit is gekomen.

Minister, ik blijf zitten met mijn vragen. Ik vind niet dat u er echt op hebt geantwoord.

Ten eerste, wat met de andere pistes voor de oprichting van een meldpunt? We zijn nu hierop uitgekomen maar het was natuurlijk ook mogelijk geweest om een apart centraal meldpunt voor het hoger onderwijs op te richten. Werd dat überhaupt onderzocht? Of niet? Is men direct vertrokken vanuit de denkpiste om dat in het VMRI te steken? Die optie is in deze commissie ter sprake gekomen maar werd niet als een evidentie naar voren geschoven. En hoe gaan we die drempel laag houden? VVS – dat zijn studenten en die mogen al eens een boutade gebruiken – zegt dat het niet zal werken als het een stoffige bureau in Brussel is. Maar op dit moment is het VMRI nog niets. Vanaf 15 maart is het een bureau in Brussel. Hoe zorgen we dus voor de laagdrempeligheid van dat centrale meldpunt voor studenten die studeren in Antwerpen, Gent, Hasselt, Brugge enzovoort?

U wijst op het belang van de sectorkennis. Hoe wilt u dat concreet vastpakken? Ik kan mij inbeelden dat dat niet alleen voor het hoger onderwijs geldt maar ook voor sectoren als sport en cultuur. Dat zijn allemaal heel specifieke sectoren met heel specifieke dynamieken. Hoe wilt u dat allemaal doen werken binnen een centraal meldpunt?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, het eerste wat u hebt gezegd is zeer belangrijk: er is het afgelopen jaar of het afgelopen anderhalf jaar een grote stap gezet. Eigenlijk hebben we de universiteiten mee. Verschillende fracties, ook die van mij, zeggen al een aantal jaren dat we tot een centraal meldpunt moeten komen. Maar als je het veld niet mee hebt, kun je jammer genoeg weinig betekenen. Het is goed dat het VMRI nu van start kan gaan. Het is ook goed dat er een centraal punt is met een backoffice die toch iets van onderwijs weet. De essentie zal nu zijn om dat meldpunt te promoten. U en de instellingen zullen daar een belangrijke rol in spelen. Daarom is het belangrijk dat de instellingen mee zijn.

Ik heb nog een vraag over het toepassingsgebied. Het gaat heel snel over grensoverschrijdend gedrag. Dan denken we allemaal heel snel aan seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dat is uiteraard een heel belangrijk issue in elke sector, maar ook in het hoger onderwijs, des te meer gezien de gebeurtenissen. Kunt u het toepassingsgebied nog even verduidelijken? Gaat het ook over machtsmisbruik? Dat komt in het hoger onderwijs toch ook vaak voor door de bijzondere relatie en de bijzondere vrijheid die academici hebben. Gaat het dan over meer dan reguliere studenten? Bijvoorbeeld ook over doctorandi?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik zou het negatief kunnen benaderen en zeggen dat er nog heel veel losse eindjes zijn. Er zijn alleszins nog uitdagingen die we het hoofd moeten bieden. Ik zal ze niet allemaal benoemen. De sectorspecifieke kennis, waarnaar u hebt verwezen, is heel belangrijk. U zegt dat we er aandacht voor moeten hebben, maar het zou moeten worden gegarandeerd dat ze er is. Het hoger onderwijs, zeker de universiteiten en de mensen die daar werken, is een heel specifieke context. Iemand die deze sector helemaal niet of zelfs maar een beetje kent, kan volgens mij heel moeilijk een rol spelen binnen dat centraal meldpunt. Hoe zult u garanderen dat die kennis er wel is?

Laagdrempeligheid hangt samen met vertrouwen. Studenten zullen wel kunnen opzoeken waar er zo'n meldpunt is, maar de vraag is wat hen zal overhalen om de stap ernaar te zetten. Ze hebben natuurlijk de afweging gemaakt dat ze het aan hun eigen instelling niet toevertrouwen. Waarom zou je niet aan je eigen instelling een melding doen als je het allemaal vertrouwt en als het oké is? Waarschijnlijk is het dus een kwestie van vertrouwen. Op welke manier zal zo'n centraal meldpunt meer vertrouwenwekkend zijn dan het lokale meldpunt? Hoe zult u ervoor zorgen dat het zo zal zijn? Dat hangt samen met die laagdrempeligheid. Dat is heel

belangrijk want als we daar niet voor kunnen zorgen, zal het, vrees ik, een lege doos worden. Het is belangrijk dat zo'n meldpunt een goede start kent.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik denk dat we hier allemaal blij zijn dat het onderwerp van grensoverschrijdend gedrag in ons hoger onderwijs – maar ook breder – hoog op de agenda staat. Het is, denk ik, ook absoluut nodig, als we de getuigenissen hebben gehoord van de voorbije maanden. Dat is ook echt dankzij het feit dat er een aantal klokkenluiders zijn geweest, een aantal studenten die daar aan de kar hebben getrokken. Maar ook dankzij het feit dat wij ook in het parlement op die nagel zijn blijven kloppen. Het is alleen maar een goede zaak dat daar een aantal stappen worden gezet, ook als het gaat over vertrouwenspersonen in het hoger onderwijs. Wij kijken uit naar uw initiatief, minister.

Dan is er nu ook die piste van een extern meldpunt dat bij het VMRI zou komen te liggen. Nu, ik moet zeggen dat wij daar ook nog wat vragen bij hebben, om het zacht uit te drukken. Want wij hebben toch ook de indruk dat die piste plots heel snel is afgeklopt, zonder dat ook de alternatieven van een specifiek extern meldpunt voor het hoger onderwijs echt grondig zijn onderzocht. We vinden dat het daar toch allemaal iets te makkelijk is doorgedrukt. Want ook wij stellen ons de vragen die de collega's zich stellen, met name: de academische wereld is een heel specifieke wereld en als je een melding doet over grensoverschrijdend gedrag binnen het onderwijs, wil je dat wel doen bij iemand die vertrouwd is met de academische wereld, die het verschil kent tussen een decaan en een vicerector, die de huishoudelijke reglementen kent, die de processen kent, die weet hoe – instelling per instelling – de procedures zijn voor eerst een interne opvolging van grensoverschrijdend gedrag. Hoe gaan we garanderen dat dat ook daadwerkelijk zo is binnen een generiek meldpunt, zoals dat binnen het Vlaams Mensenrechten-instituut zou zijn?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik begin mij hier wel een beetje te verbazen over wat ik hier vandaag allemaal hoor.

Mevrouw Goeman, ik moet nu eigenlijk vaststellen dat de Vooruitfractie afremt. Het gaat te snel. Het moet specifieker zijn. Er is het hoger onderwijs, maar een universiteit is toch nog iets anders. Collega Krekels zei het hier net: grensoverschrijdend gedrag is grensoverschrijdend gedrag. Of dat nu een centrum voor volwassenenonderwijs (CVO), hoger onderwijs, een graduaatsopleiding of een doctoraatsstudent is: grensoverschrijdend gedrag is grensoverschrijdend gedrag. Punt. Dat kan niet in een hogeschool, niet als doctoraatsstudent, niet aan de unief.

Twee: vorige keer werd gezegd dat we één centraal meldpunt nodig hebben. Nu hoor ik hier weer mensen zeggen om dat specifiek per instelling te doen. Het is het een of het ander natuurlijk. *(Opmerkingen)*

Wacht, collega's, niet direct beginnen joelen. Niet beginnen joelen.

Het ding is alleen: als je één centraal meldpunt hebt, is er het voordeel van de duidelijkheid. Daarover gaat het. Ik denk dat we aan studenten, maar ook aan assistenten duidelijkheid moeten verschaffen. Als er iets is kan men de interne procedure opstarten, en dat is een interne tuchtprocedure en meldingsprocedure en daar doet elke instelling mee wat ze wil, maar er is wel degelijk ook een extern meldpunt. Ik denk dat dat – in het kader van slachtoffers – cruciaal is: dat je weet dat je ook ergens terechtkunt op een meldpunt dat niet gelieerd is aan uw instelling, wat net een van de zaken zou kunnen zijn waarom je twijfelt om het al dan niet te melden.

Ik hoorde daarnet iemand zeggen: "Onze fractie heeft altijd al gepleit voor één centraal meldpunt." Ik moet dat formeel tegenspreken. Collega Celis heeft hier in het verleden – in de vorige legislatuur – altijd sterk voor gepleit. De fractie waar de collega naar verwijst, heeft zich daar toen altijd tegen verzet, het moest bij elke instelling afzonderlijk blijven. Dat is louter voor het verslag.

Minister, ik heb maar één heel concrete vraag: is er al een termijn voorzien voor de uitrol van de bekendmaking in maart? Hoe zal dat verlopen?

De voorzitter: De minister heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank je. Wat de inkanteling betreft: er is nog geen extern meldpunt, dus kan ik ook niet inkantelen. Wij hebben trouwens qua timing, samen met de hogere onderwijsinstellingen, ook altijd de start van het eerstvolgende academiejaar vooropgesteld als tijdshorizon. Maar goed, daar zijn we natuurlijk ook afhankelijk van andere beleidsdomeinen.

Want voor alle duidelijkheid: wij hebben de interne meldpunten, maar daarboven-op nu ook dat externe meldpunt. Ik denk dat voor sommige klagers/melders/slachtoffers de drempel zal zijn dat het niet nabij is, dat het wat veraf is, zelfs fysiek. Dat zal net bijdragen tot die onafhankelijkheid, en dus de facto de drempel verlagen om niet over te stappen.

Maar goed: we moeten niet altijd de analyse maken in hoofde van elke melder of elk slachtoffer, want voor hetzelfde geld zal een andere de nabijheid – of de kennis van de lokale context – net veel belangrijker vinden. En dus zal die zich in eerste instantie misschien wenden tot dat interne meldpunt. Dus laat daar toch de keuze.

Maar ik vind wel dat we het niet kunnen maken om elke sector en elk beleidsdomein zijn eigen meldpunt te geven. De federale overheid – waarbij uiteindelijk geen hond nog weet wie waarvoor verantwoordelijk is – heeft op dat vlak nu toch ook niet een exemplarisch traject gereden. Er zijn instituten voor gelijkheid, met Unia daartussen. Het is net daarom dat we ook die oefening hebben gemaakt en dat we ook de keuze hebben gemaakt om die genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst ook te laten inkantelen. Het is net vanuit die analyse en die bekommernis: laat ons er vooral voor zorgen dat er één frontoffice is. En wat die backoffice betreft: laat dat onze zorg zijn, hoe wij uiteindelijk zorgen voor een goede begeleiding en behandeling en afhandeling van die klachten. Maar ook daarom is het vereist dat de nodige kennis en expertise van het onderwijslandschap aanwezig is. Dat heb ik u daarnet ook gezegd, dat lijkt mij een conditio sine qua non. Daarom ook dat wij dat ter sprake gebracht hebben.

Wat betreft de fysieke locatie: ik weet niet hoe men in het kader van het VMRI zal gaan werken. Enkel en alleen of met satellieten, dat weet ik niet en laat ik even in het midden. Maar opnieuw: voor elk scenario valt wel wat te zeggen en elk scenario zal het al dan niet gemakkelijker maken om de drempel over te gaan. Maar het is wel de bedoeling om ook te spreken over grensoverschrijdend gedrag, dat ook openstaat voor doctorandi.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, ik vind toch dat er heel licht over de bedenkingen van de studentenverenigingen gegaan wordt. VVS uit een aantal bedenkingen, stelt een aantal vragen, en dat wordt hier weggewimpeld met de opmerking dat ze niet wilden dat het te snel ging. Ik vind dat een beetje jammer.

Minister, jullie hebben het allemaal nog wat ingewikkelder gemaakt door er het Vlaams Mensenrechteninstituut tussen te steken, ik ga ervan uit dat u zich daarvan bewust bent. Unia, dat was op zijn minst nog helder, dat ging over de verschillende

gemeenschappen en het federale heen. Jullie hebben er nog iets tussen gefikst, maar dat is geheel voor jullie rekening.

Ik heb nog een opmerking rond die drempel bij de meldpunten, dichtbij of veraf. Ik stel toch voor dat u hier naar de studenten luistert in plaats van te stellen dat er voor alles wel iets te zeggen is. Ik denk dat het evident is dat het voor een student of studente die in Gent of Antwerpen studeert, en ergens een melding moet doen, ergens een gesprek moet aangaan over een moeilijk thema en daarvoor de trein naar Brussel en de metro moet nemen, uiteraard de drempel verhoogt. Ik hoop dat u daarover in gesprek gaat met studenten en dat u die bezorgdheden van de studenten meeneemt wat betreft het verlagen van de drempel en de expertise voor de specificiteit van de sector. Ik hoop dat we ervoor zorgen dat we dit niet allemaal op een hoop gooien in het VRMI, maar dat de studenten daar echt wel terecht kunnen voor klachten rond grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het tekort aan leerkrachten levensbeschouwelijke vakken
– 1341 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Het is het thema van de dag, minister. Ik wissel er ook graag met u verder van gedachten over. Het was vanochtend trouwens zeer inspirerend, en ik denk dat het debat inderdaad nog niet is uitgeput. Maar vandaag wil ik het hebben over een zeer acuut gegeven, waar we misschien ook snel mee aan de slag kunnen.

Ten eerste wil ik kort even ingaan op twee van de projecten die zijn geselecteerd bij uw projectoproep rond regelluwe proefprojecten, in het kader van het lerarentekort. Er zijn er twee die me heel specifiek opvielen wanneer het gaat over levensbeschouwelijk onderwijs, en dat zijn er van de GO! Scholengroep Brussel en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC).

GO! Scholengroep Brussel zegt dat er op dit moment – het is ook kort aangehaald door een van de sprekers vanochtend – zeker in Brussel, echt een heel groot probleem is om leerkrachten levensbeschouwing te vinden. Zij zeggen zelfs naar schatting 40 procent van de levensbeschouwelijke vakken vandaag niet ingevuld te krijgen. Dat is toch redelijk gigantisch. Daarom willen ze via een proeftuin een andere invulling aan de levensbeschouwelijke vakken geven in de vorm van cultuurbeschouwing. Dat is één element.

Daarnaast heb ik, ook getriggerd door die vaststelling, onlangs nog eens cijfers opgevraagd over de niet-ingevulde uren levensbeschouwing in ons onderwijs. Want dat tekort aan leerkrachten voor de levensbeschouwelijke vakken is er niet alleen in Brussel. Uit de cijfers die ik bij u heb opgevraagd, minister, blijkt dat er vorig jaar 145 voltijdequivalenten (vte) voor levensbeschouwing niet werden ingevuld, omdat er gewoon geen leerkracht werd gevonden. Dat zijn uren die dus niet kunnen worden ingevuld, waardoor leerlingen in de studie zitten. Op dit moment kunnen directies helemaal niets doen met die uren, omdat het systeem betekent dat je heel specifiek uren krijgt toegekend voor levensbeschouwelijk onderwijs. Die kunnen dus niet worden omgezet naar andere leraaruren of naar

punten, zoals dat wel het geval is voor niet-ingevulde leraaruren voor andere vakken.

Vandaar heb ik twee vragen, minister.

Kunt u mij meer uitleg geven over de twee proeftuinen van GO! Scholengroep Brussel? En vooral: hoe wordt tegemoet gekomen aan het recht op levensbeschouwelijk onderricht bij die leerlingen? Want natuurlijk, dat is altijd de grote discussie, of dat grondwettelijk mogelijk is. Dus hoe kijkt u daarnaar? Ik vind het in ieder geval zeer interessante projecten.

En ten tweede heb ik een heel concrete vraag. Vandaag kunnen niet-ingevulde leraaruren omgezet worden naar punten. Vindt u het geen idee om – uiteraard in samenspraak met de betrokken partijen – eens te kijken of we toch niet specifiek voor niet-ingevulde uren van leraren levensbeschouwing dezelfde oefening kunnen maken, en een rechtsgrond creëren waardoor die kunnen worden omgezet naar ofwel andere lerarenuren, ofwel punten. Zo moeten, nadat een vacature bijvoorbeeld een aantal maanden niet is ingevuld, de uren tenminste niet blijven openstaan en de leerlingen niet in de studie blijven zitten, maar kunnen ze inderdaad tenminste een ander vak volgen of een andere nuttige besteding geven aan die uren.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik houd het kort, want ik heb die twee proeftuinen gisteren eigenlijk ook al ter sprake gebracht. Beide proeftuinen vroegen een afwijking van de regelgeving, zodat ze een van de twee lestijden voor levensbeschouwelijk onderricht anders kunnen invullen.

In de scholen van die proeftuinen zal dat ingevuld worden op basis van het leerplan mens en maatschappij, meer bepaald in de vorm van cultuurbeschouwing, zoals u terecht aanhaalde. Door een deel van de levensbeschouwelijke vakken een andere invulling te geven, willen zij er alvast voor zorgen dat de leerlingen zeker voor één lestijd een vervangende les krijgen.

Het is ook niet toevallig, denk ik, dat de proeftuinen in Brussel liggen. Want men heeft daar nog een grotere vraag qua diversiteit, wat op andere locaties niet altijd zo is. In Brussel dienen verschillende vragen en levensbeschouwingen zich aan, denk ik.

Door de verplichting om nog steeds een van die twee lestijden levensbeschouwing aan te bieden, komen de scholen voor de betrokken leerlingen nog steeds tegemoet aan het recht op levensbeschouwelijk onderricht. Schudden met de Grondwet zal dat dus niet veranderen. Dat verwacht ik ook niet, er staat niet in aangeduid hoeveel uren dat moeten zijn. Sommige interpretaties zeggen wel dat het één uur moet zijn. Sommigen maken daar een beetje een karikatuur van door te zeggen dat tien minuten ook wel goed zal zijn. Ik denk dat dat misschien een bron van discussie zou zijn.

We gaan hier in de schoot van de commissie trouwens nog het een en ander uitvoerig kunnen bespreken, omdat al die proeftuinen … Het besluit in kwestie wordt natuurlijk bekrachtigd. Dat is opnieuw onderwijs – zelfs proeftuinen kunnen we niet doen zonder uw zegen, en dus komen die hier allemaal aan bod.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Op mijn eerste vraag heb ik een zeer helder antwoord gekregen. U zegt namelijk dat wat ze in de proeftuin van de GO! Scholengroep Brussel doen vergelijkbaar is met andere proefprojecten van het GO!

waarbij alle leerlingen in plaats van twee uren levensbeschouwing voortaan maar één uur zullen krijgen en voor de rest cultuurbeschouwing. Dat is zeer interessant. Ik denk dat u gelijk hebt dat daarmee in ieder geval wordt tegemoetgekomen aan dat grondwettelijk recht op levensbeschouwelijk onderwijs en de plicht om het ook aan te bieden in het publieke onderwijs. Ik ben vooral benieuwd naar de resultaten, die we ongetwijfeld – naast het feit dat ze hier eerst zullen worden voorgesteld en dat het parlement daar zijn zegen over moet geven, wat ik alleen maar een goede zaak vind – hier zullen kunnen bespreken.

U bent echter niet ingegaan op mijn tweede vraag, met name of u ook niet, als de vacatures blijven openstaan, op een bepaald moment directies de mogelijkheid wilt geven om niet-ingevulde uren levensbeschouwing, uiteraard tijdelijk, tot het einde van het schooljaar, om te zetten naar gewone lerarenuren of punten zodat ze daarmee ander personeel kunnen aannemen en leerlingen in ieder geval niet gewoon hun broek zitten te verslijten bij gebrek aan leerkrachten levensbeschouwing.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): De discussie rond levensbeschouwing gaat inderdaad nog even voort na een interessante zitting deze ochtend.

Ik wil even ingaan op wat u zegt over het kader van die proeftuinen, over de regelgeving. Om de job van leraar wat aantrekkelijker te maken, juichen we het uiteraard toe om daarbij out of the box te denken en daarrond een oefening te maken. Maar we willen toch ook wel wat kritisch kijken naar dit specifieke initiatief om een vak gewoon te vervangen door een ander vak.

Het gaat hier over levensbeschouwing. Als je dat gaat vervangen door een ander vak, ook al is dat uit noodzaak, omdat er geen leerkrachten worden gevonden, fnuikt dat toch ook wel een beetje het belang van dat vak. Ik vind het een dubbel gegeven. Levensbeschouwing is geen cultuureducatie. We hebben ook de proefprojecten rond die interlevensbeschouwelijke dialoog. Dat zou ook een vervanging of oefening kunnen zijn. Aangezien er dan toch ook een leerplan rond ontwikkeld is, had men daar misschien ook naar kunnen kijken om het dan op die manier te vervangen en te bekijken wie van het leerkrachtenteam zich geroepen voelt om dat op te nemen. We kijken daar toch een beetje kritisch naar.

In het jaarverslag dat we deze ochtend hebben besproken, kwam ook naar voren dat de leerkrachten levensbeschouwing tijdens corona vaak werden ingeschakeld voor zaken die niet tot hun kerntaken behoren. Dat gebeurde toen ook met andere leerkrachten, maar blijkbaar toch veel meer met de leerkrachten van levensbeschouwelijke vakken.

Minister, is dat ook u ter ore gekomen? Bent u daarvan op de hoogte? Volgt u zulke zaken mee op, zodat iedere leerkracht in zijn kracht kan blijven staan omtrent de expertise van zijn vak?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Aanvullend op de vraag van collega Krekels omtrent de invulling van de interlevensbeschouwelijke dialoog, maak ik ook de link met de interlevensbeschouwelijke competenties. Misschien ligt er daar nog een pad dat we verder kunnen bewandelen, meer nog dan het pad van de cultuurbeschouwing. Ik volg u dat dat ook een mogelijke weg is. Zeker nu we vanmorgen hoorden hoe men over de verschillende levensbeschouwingen heen op zoek gaat om die dialoog aan te gaan, denk ik dat we daar niet zo lichtzinnig over mogen gaan. Dat het een zegen is dat we over proeftuinen mogen spreken, is misschien een mooie woordspeling, minister, maar dat vind ik zelf ook heel belangrijk.

Ik wil nog ingaan op het punt dat collega Goeman maakt over het omzetten van niet-ingevulde uren in punten. Kunt u daarover de stand van zaken geven? Want het benieuwt mij heel sterk, los van de levensbeschouwelijke vakken. Hoe zit het eigenlijk met die manier van werken in andere vakken? Wordt dat gretig gebruikt of wordt dat toch niet zo fel toegepast?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat dat laatste betreft, kan ik geen data uit mijn mouw schudden, maar ik moet wel vaststellen dat heel veel directeurs, als ze goed weten hoe ze ermee aan de slag kunnen gaan, het wel uitermate appreciëren dat ze die mogelijkheid hebben. Dat geeft hen natuurlijk heel veel autonomie en slagkracht om zelf andere profielen te gaan aanwerven, te zorgen voor extra administratieve of technische ondersteuning of om op een andere manier profielen aan te werven die misschien geen pedagogisch bekwaamheidsbewijs hebben, maar die wel van nut kunnen zijn in het kader van het ontlasten van bepaalde taken of om gewoon in te zetten op de klasvloer. Ik denk dat dat een algemene appreciatie is.

Toen heeft men ook wel die keuze gemaakt. Je moet niet onderschatten in welke mate het creëren van een mogelijkheid om 20 procent lerarenuren om te zetten in punten, voor verschillende partners aan tafel wel een heel grote stap, een heel grote doorbraak was. Dat heeft wat voeten in de aarde gehad. Toen was er ook van de kant van verschillende onderwijspartners – u kunt zo bevroeden welke – de vraag om dat niet toe te passen op de uren levensbeschouwing. Dat is dan misschien voer voor debat voor een andere keer. Ik heb er akte van genomen in kwestie om vooruit te geraken. Gelet op het relatieve aandeel in de totaliteit, hebben we dat dan maar erbuiten gelaten. De invulling van de vrijstelling is vandaag inderdaad een beetje crazy: kinderen die vrijgesteld zijn van de levensbeschouwelijke vakken, moeten maar op hun handen gaan zitten en niks doen want anders zouden ze maar eens een voorsprong kunnen gaan nemen. Dat zou minstens toch ook open moeten staan voor differentiatie, voor het bijspijkeren, het verdiepen in dat oogpunt. Ik hoop dat we daar ooit toe kunnen komen. Die dialoog is alleszins gestart.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik hoop dat jullie me ondertussen kennen als een vrouw van principes, maar die zeker ook pragmatisch wil zijn, zeker in tijden van crisis. Minister, in die zin vind ik het spijtig dat ik toch niet echt een antwoord gekregen heb op die laatste vraag. Want we zijn het eens als het gaat over vrijstellingen: als ouders specifiek aangeven dat ze niet willen dat hun kind levensbeschouwing of zedenleer volgt, is het eigenlijk – u hebt dat gisteren ook al gezegd – crazy dat we die kinderen geen andere invulling zouden kunnen geven aan die tijd en dat ze inderdaad geen extra Nederlands, extra wiskunde kunnen volgen. Het argument daarbij is dat men ze dan mogelijk een voorsprong zou geven. Dat houdt voor mij ook geen steek. Het is prima dat u daarover in dialoog bent met de betrokken partijen.

Maar daarmee hebt u geen antwoord gegeven op mijn vraag of u een soortgelijke oefening wilt doen voor die kinderen die vandaag in de studie zitten voor levensbeschouwing omdat er geen leerkracht is. Dat vind ik even crazy. Ik zou u nogmaals willen vragen om in overleg te gaan met de instanties levensbeschouwing om te kijken of zij toch niet willen meegaan in een verhaal dat – in een scenario van nood breekt wet uiteraard, zolang er geen leerkrachten gevonden zijn – er in de regelgeving mogelijk gemaakt wordt dat daar omzetting mogelijk is naar lerarenuren tot het einde van het schooljaar of punten. Zo kunnen directies met de niet-ingevulde lerarenuren levensbeschouwing toch ten minste hun schoolteam

versterken. En dan moet men leerlingen niet gewoon nodeloos in de studie laten zitten, en kan men hen ook daar een nuttige invulling geven in hun leerproces.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de noodzakelijke aanpassingen aan de regelgeving over duaal leren
– 1416 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, nog zo'n nagel waar ik graag op blijf kloppen en waarop ik dus regelmatig met vragen wil blijven terugkomen, is het duaal leren, omdat wij daarin – zoals ik al vaker heb gezegd – een ongelooflijk potentieel zien, ook om het beroeps- en technisch onderwijs te herwaarderen en aantrekkelijk te maken voor jongeren. Het frustreert ons bijzonder dat het duaal leren vandaag veel te weinig van de grond komt.

Dit schooljaar volgen er 2814 leerlingen een duaal leertraject. Dat zijn er, denk ik, veel minder dan waarop u had gehoopt. Dit schooljaar zijn er amper 500 leerlingen meer ingeschreven dan vorig schooljaar. Een gestage stijging, maar ik blijf vinden dat het een magere troost is na alle promotie en moeite die daar zijn in gestoken.

Ook het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka) en de werkgeversorganisatie Agoria stellen dat het potentieel van duaal leren grotendeels onaangeroerd blijft en vragen een hervorming, waarbij het systeem vooral flexibeler moet zijn. In de commissie van 27 oktober 2022 hadden we het daarover ook al eens. Mij komt ook voortdurend ter ore dat scholen en bedrijven vragen dat het systeem minder rigide zou worden gemaakt. Ze zeggen dat het vandaag noch op maat van de noden van de scholen, noch op maat van de bedrijven is geschoeid. Daardoor zien we dat bedrijven afhaken.

Dat kan en moet beter. Dat vinden wij maar dat vindt ook uw collega-minister van Werk Jo Brouns. Volgens hem zijn er vier keer zoveel bedrijven die een aanbod hebben voor duaal leren dan dat er leerlingen zijn die een werkplek zoeken. Om het doel van 10.000 leerlingen tegen 2030 te bereiken, roept hij de scholen en de bedrijven op om rond te tafel te gaan zitten en beter samen te werken. Concreet wil minister Brouns meer duale studierichtingen zien ontstaan want "dankzij duaal leren sluit het profiel van de leerlingen beter aan bij wat de werkgevers zoeken", aldus de minister.

Alvast dat rond de tafel zitten lijkt ons een uitstekend idee. Ik denk echt dat dat nodig is om het nog eens te hebben over de knelpunten die vandaag in het duaal leren zitten. Of het nu gaat om de manier waarop er wordt geëvalueerd of over het feit dat het pakket van verwachtingen in de beroepsprofielen toch te zwaar zijn of dat de afspraken tussen de bedrijven en de scholen nog altijd administratief te omslachtig verlopen. Dat is natuurlijk niet alleen de bevoegdheid van minister Brouns. Het is ook uw bevoegdheid. Vandaar mijn vragen.

Wat is uw reactie op de uitspraken van minister Brouns, dat er meer moet worden samengewerkt tussen bedrijven en onderwijs? Vindt u ook dat dat vandaag nog niet voldoende gebeurt?

Welke maatregelen moeten er volgens u worden genomen om van duaal leren echt een succes te maken? En daarbij aansluitend, welke initiatieven bent u van plan te

nemen om het praktijkgerichte onderwijs te herwaarderen? Ik denk echt dat dat meer werk is dan alleen maar een concours.

In de commissie Onderwijs van 27 oktober 2022 gaf u aan dat er in de regelgeving inderdaad ruimte is voor verbetering. Ik heb toen ook al eens de oproep gedaan om samen te zitten met de sector en met de vertegenwoordiging van de betrokken scholen. Hebt u daar ondertussen al verder over nagedacht? Hebt u al samengezeten? Welke concrete pistes ziet u voor aanpassingen in de regelgeving rond duaal leren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben daarnet de discussie gevoerd in het kader van een andere vraag, namelijk over de samenwerking tussen de arbeidsmarktsectoren en het onderwijs. Ik vind dat belangrijk. Ik denk dat daar ook nog wel echt mooie wins voor het grijpen liggen.

Ik wil de cijfers over duaal leren wat nuanceren. Er zijn er ongeveer 3000, maar ook nog eens 2000 in de aanloopfase. De finaliteit is daar toch wel om in te stromen in het duaal leren. Maar u hebt gelijk, alles kan beter. Er zijn nu 234 vestigingsplaatsen van scholen in heel Vlaanderen, die 190 verschillende opleidingen in duaal leren aanbieden. Er bestaat nog wat groeimarge. Dat is niet abnormaal met een nieuw product, dat fragiel is. Ik vind het niet erg dat dat traag maar gestaag vooruitgaat. Ik vind het belangrijker dan ooit dat dat een sterk merk wordt en dat dus de profielen die daarin stappen ook strekken tot voorbeeld voor andere leerlingen maar vooral voor ouders, en evengoed ook voor bedrijven.

Dat leidt ertoe dat we soms wel wat beperkingen opleggen en voorwaarden stellen ten aanzien van de bedrijven, die vervolgens vragen waarom dat nu moet. Maar dat is vanuit de bekommernis om de kwaliteit van de opleiding. 'Tout se tient', ook in dit verhaal. In het Vlaams Partnerschap Duaal Leren heb ik ook gevraagd om die knelpunten in kaart te brengen, te benoemen en eventuele wegen van oplossing aan te duiden. Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren zal dit advies opleveren in de loop van deze maand. Daarnaast werkt ook de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) op eigen initiatief aan een advies, waarbij ik heb gevraagd om dezelfde oefening te maken die ik heb gevraagd aan het Vlaams Partnerschap Duaal Leren. In afwachting ben ik ook met de onderwijsverstrekkers apart aan tafel geschoven om van hen te horen welke drempels zij ervaren om de schaalgrootte voor duaal leren wat op te drijven in hun eigen werking.

Wat daar alvast aan bod kwam, zoals ik daarnet schetste, is de brug leggen tussen scholen en bedrijven, en de lokale arbeidsmarkt. Daar zie ik dus een rol weggelegd voor de regionale technologische centra (RTC's), maar het kan ook een beetje op lagere schaal.

Vandaag bestaat de mogelijkheid tot het verlagen van de uren voor werkplekleren voor een opleiding. Het is ook niet altijd gekend, want ik krijg er soms wel wat vragen over. Maar er bestaat wel een mogelijkheid om daarvan af te wijken. We kunnen bekijken waar dit het best toegepast wordt, en of we dat meer moeten benadrukken. We willen ook aandacht hebben voor de planlast, zowel voor scholen als bedrijven. Een en ander brengt dat wel met zich mee. Ik denk ook dat we dat soepeler moeten kunnen programmeren, voor scholen die willen starten met duaal leren.

Dat is geen limitatieve lijst. Er zijn nog wel wat meer bemerkingen, maar ik wacht op de knelpunten die opgeleverd zullen worden door de Vlor en het partnerschap. Het is belangrijk dat we daar goed weten wie welke bedenkingen en bemerkingen heeft. Dikwijls komt het ook neer op empathie. Waarom is er een voorwaarde of een beperking? Ik krijg dan uitgelegd dat dat net is om dat merk sterk te maken,

om ervoor te zorgen dat we de kwaliteit kunnen borgen, en zodoende er ook voor te zorgen dat er sterke profielen instappen, en dus om ervoor te zorgen dat je echt gemotiveerde studenten krijgt, die dan ook nog de ambitie hebben om kwaliteitsvol te kunnen afstuderen, en om echt te kunnen bijleren.

Ik hoor daar soms bemerkingen over bij kmo's. Ze zeggen dat ze in het kader van dat duaal leren zelfs geen volledig schooljaar mogen aanbieden. Dat heeft te maken met dat alle aspecten aan bod moeten komen in dat curriculum, en dat die dan ook aangeleerd moeten kunnen worden in dat betrokken bedrijf, in de betrokken kmo. Ik kan best begrijpen dat sommige kmo's op dat vlak geen volledig portfolio of curriculum kunnen aanbieden, maar dat mogelijk wel kunnen in samenwerking met andere kmo's. Daar zie ik misschien ook een rol weggelegd voor de RTC's, die ook daar kunnen zorgen voor de matchmaking tussen kmo's of bedrijven onderling.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Bedankt voor uw antwoord. Ten eerste, wat die cijfers betreft, geeft u zelf ook aan dat je daar de inkanteling van het deeltijds beroepsonderwijs hebt, en al die leerlingen die in aanloopfase zitten. Ik blijf ervan overtuigd dat er heel veel leerlingen in die aanloopfase zitten. Er zijn er inderdaad – u hebt het aantal genoemd, bijna tweeduizend, zeker – die daar nooit uit zullen geraken, die nooit arbeidsmarktrijp zullen zijn. Ik blijf denken dat het systeem, zoals dat nu is ingekanteld, nog altijd te weinig flexibiliteit biedt voor die leerlingen, en dat het eigenlijk niet zo'n slim idee was om heel die groep gewoon in te kantelen in duaal leren. Dat zet dat hele systeem onder druk.

Ten tweede: ik moet zeggen dat ik blij ben om te horen dat u ondertussen erkent dat er wel nood is om de regelgeving nog eens tegen het licht te houden, en dat u daar ook luistert naar het veld. Zowel het feit dat u gevraagd hebt aan het Vlaams Partnerschap Duaal Leren om die knelpunten in kaart te brengen, als het feit dat de Vlor nu aan een eigen advies werkt, vind ik absoluut positief. Laat ons bekijken wat zij op papier zetten, en dan zullen we daar hier in het parlement zeker op doorgaan. En ik neem aan dat u daar als minister ook mee aan de slag gaat. Ik denk toch echt dat we het debat nog eens fundamenteel moeten voeren.

Ik hoor ook dat we de vertreklogica over de samenwerking tussen scholen en bedrijven nog eens moeten herbekijken, in die zin dat ik ervan overtuigd ben dat heel het idee, om deels op school te leren en deels op de werkvloer, ook een fundamenteel vertrouwen vergt tussen de twee partners, ook in de manier waarop geëvalueerd wordt, maar ook in de manier waarop de leerstof ingevuld wordt, zeker op de werkvloer. Vandaag vertrekt dat heel erg vanuit zeer gedetailleerde beroepsprofielen, die op de werkvloer niet altijd detail per detail kunnen worden afgevinkt. Voor mij moet het idee net zijn dat je leerlingen laat leren in een werkcontext, en dan leert hoe ze snel kunnen bijschakelen en bijleren in arbeidsmarktvelden die vaak ook heel snel evolueren.

Ik denk dat we moeten afstappen van het idee dat men altijd perfect op papier kan zetten welke skills je allemaal moet leren in een beroepsopleiding. Het is veel meer een kwestie van leerlingen te leren dat ze levenslang zullen moeten leren, ook op de werkvloer. Die attitude moet net meegegeven worden, eerder dan te denken dat je elke technologische vaardigheid kunt afvinken op een lange lijst van beroepsvaardigheden.

Voilà, dat zijn nog een paar bedenkingen. Ik heb niet direct bijkomende vragen. Ik denk dat, zodra zowel het advies van het partnerschap er is als het advies van de Vlor, we de discussie hier in het parlement moeten verderzetten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u, collega, voor de vraag aansluitend op de vraag van 27 oktober. Het is goed om te vragen naar de stand van zaken, zeker wat betreft de dialoog die wordt aangegaan en de bruggen die gebouwd worden, zowel naar het Partnerschap Duaal Leren als naar de Vlor die er zich over buigt. Vanuit onze fractie blijven we dat ook zeker opvolgen.

Als lokaal mandataris, minister, kan ik aangeven dat het misschien naast de RTC's belangrijk is te zien wat er lokaal leeft. Als schepen merk ik dat het soms interessant kan zijn om vanuit de lokale economie de kmo's heel nabij warm te maken voor duaal leren en om banden aan te gaan met het onderwijs. Dan wil ik de link leggen, minister, met de niet-duale leerwegen. Soms heb ik de indruk dat er heel sterk gefocust wordt op die duale weg, maar daarnaast zijn er nog manieren om aan werkplekleren te doen. Worden die meegenomen in de dialoog binnen het partnerschap om de brug te bouwen tussen onderwijs en bedrijven? Dat lijkt me belangrijk.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): We hebben vandaag al over duaal gesproken. Ik wil er nog even verder op ingaan.

Collega Goeman, ik ben het niet volledig met u eens dat het vooral de attitude is die moet worden aangekweekt om te leren. Dat geldt natuurlijk voor elk beroep, voor elke functie, voor alles van vandaag. Je moet weten dat het op het moment van afstuderen niet stopt, je zult je hele leven lang moeten leren, of je nu wilt of niet. Ik vind dat te ruim omdat net die beroepskwalificaties (BK's) in duaal gelieerd zijn aan de arbeidsmarkt. Ik vind het net goed dat voor de BK's aangeduid is over de netten en koepels heen, vanuit de sector, wat de kwalificatie is die men verwacht van iemand die een bepaalde BK heeft voor een bepaald niveau. Anders wordt het voor de werkgevers en -plekken helemaal flou; wat leren we hier aan en wat op school? Het is iets anders dan een stage. Het gaat om inoefenen, bij duaal is het werkelijk leren op de werkplek. Dat onderscheid moet er duidelijk zijn, net wegens die mensen op de arbeidsvloer.

Het klopt inderdaad dat het onderwijs en de sector allebei hetzelfde voorhebben met die leerlingen. Ik merk in de praktijk dat dit soms nog tegengesteld is, alsof een sector, een arbeidsmarkt, iets anders voorheeft. Ik heb nog niet zo lang geleden Daensiaanse termen gehoord zoals de patron en de onderhorige. Er zou misbruik zijn. Dat moet eruit. Het onderwijs, dat heeft de minister al gezegd, ook bij vorige vragen, kan niet alles alleen. Je kunt die technologische evolutie/revolutie niet volgen. Voor heel wat van die gasten die voor duaal kiezen, is net dat duale het belangrijkste. Minister, het feit dat leerlingen arbeidsmarktrijp en -bereid zijn ingeschaald, is net cruciaal om duaal te laten slagen.

Leerlingen die niet arbeidsmarktrijp zijn en in die voortrajecten zitten, dat mogen we hen niet aandoen. Hetzelfde geldt voor de werkgeverskant: je moet niet iemand aanbieden die niet echt klaar is om te werken, maar "hij is hier nu". Dat ondergraaft het idee van duaal leren. We moeten die sterker maken, maar niet in dat duaal leren. Ik weet dat dat ook uw visie en opinie is. Ik weet dat er andere krachten zijn die zeggen dat alles in duaal leren moet gebeuren. In die val mogen we niet trappen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Alleszins wat het werkplekleren betreft, dat wordt los van duaal leren gezien. Duaal leren wordt ook besproken in het kader van het partnerschap.

Ik ben het helemaal eens met de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt, maar dan is verwijzen naar de BK's in dezen een slecht voorbeeld. De BK's zijn net

overeengekomen met de arbeidsmarkt. Dan ga je vervolgens toelaten wie dan mag pingelen. Bepaalde competenties zou je dan achterwege mogen laten. Wie mag dat dan bepalen? Ze zijn opgesteld in functie van de behoeften, de wensen, het verlangen, de vereisten van het veld, van de arbeidsmarkt. Stel dat je die mogelijkheid zou openen, en los van de discussie mag bepalen welke competenties mogen worden losgelaten, dan kom je er de facto op uit dat de waarde van een opleiding duaal leren minder is dan het niet-duale aanbod. Bij het niet-duale aanbod ben je in beginsel verzekerd van het feit dat alle vereisten worden meegenomen in de BK, dat die allemaal zijn afgedekt. Ik vrees dat je dan de facto, opnieuw vanuit de goede intenties om dat allemaal soepeler te maken, de sterkte van het merk ondergraaft.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dat is opnieuw een interessante discussie. Ik denk niet dat we noodzakelijk het omgekeerde zeggen. Ik ben misschien wat verkeerd begrepen. Ik hoor soms, als het gaat over de opleidingsprofielen en die beroepscompetenties die daar nogal gedetailleerd in opgenomen zijn, dat scholen en bedrijven bij het opstellen daarvan zelf wel wat zijn doorgeslagen. Het is hetzelfde als bij de eindtermen, ze zijn zo ongelooflijk gedetailleerd dat dit de werkbaarheid wat bemoeilijkt. We zijn het er absoluut over eens dat we bij duaal leren beroeps- of technische leerlingen met basiskennis en -vaardigheden moeten uitrusten. Er moet heel duidelijk worden aangegeven wat we van de school verwachten en wat er op de werkplek wordt aangeleerd.

Het punt dat ik wil maken, is dat we ons niet de illusie moeten maken dat we met een hele lange lijst van beroepscompetenties de leerlingen niet klaar krijgen voor de arbeidsmarkt tot in de oneindigheid. Voor mij is de meerwaarde van dat duaal leren net dat ze ook leren op de arbeidsvloer, al doende. Het gaat dan over dingen die men niet kan leren op de schoolbanken. Net als alle arbeiders die al aan de slag zijn, blijft men bijleren in het beroep. Men kan studenten die boodschap al meegeven op de vloer tijdens hun schoolcarrière. Die discussie wordt voortgezet, zodra we gehoord hebben wat het partnerschap daar zelf van denkt. Ik kijk er al naar uit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.